

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Κον 'Αγγ. Μεντα. 'Επειδή βλέπουμε ότι πρόκειται για σχηματισμένον πλέον στιχουργόν, θα μᾶς επιτρέψετε να σᾶς πούμε μερικά. Πάει πιά στη σημερινή στιχουργία λέξεις έντροφα και τέτοια; Βέβαια όχι. Τὸ νιώθετε καὶ σεις ὁ ἴδιος; ἐπίσης τὸ τρίσχυρα κακοπρόσωπο. Δὲν κάνουμε τὸ δάσκαλο γιατί πολλές φορές τὴν παθαίνουν καὶ οἱ πεπειραμένοι, ἀλλὰ εἴμαστε ἀπὸ κείνους πού θεωροῦμε τὸν στίχον ὀλίγο μουσικὴν περισσώτερον, καὶ ἔννοια καὶ σκέψιν λιγώτερον; ἀντίθετο πρὸς ἄλλους. 'Ονειρα, πόθοι, τὸ ἀκαθόριστο, τὸ φευγαλέον τραγουδεῖ κανεὶς πλησιάζων ὅσο μπορεῖ πρὸς τὴν Μουσική. Γιὰ τὰ ἄλλα ὑπάρχει ἡ πεζογραφία καὶ τὸ ξεφύλλισμα βιβλίων μὲ τὰ ὅποια γίνεται κανεὶς σοφὸς καὶ γραμματισμένος καὶ ἐγκυκλοπαιδικός, ἀλλὰ μὴ ἔχων φαντασίαν, δὲν γίνεται ποιητής! Οἱ στίχοι σὰς ὠραῖοι καὶ ἐγκρίνονται. Μόνον εἶνε δέσμιοι εἰς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν. 'Η ρίμα τοὺς τραυματίζει (κρυφά—έντροφα). 'Επίσης ἀπρόσμενον, δηλὰ δὴ πού δὲν τὸ προσμένουμε, δὲν λέγεται. Τὸ σύνολον εἶνε ὠραῖον, καὶ ὑπάρχει καὶ ποιητικὴ διάθεσις. 'Εκτέλεις ὅχι τέλεια. Περᾶστε, νὰ τὰ πούμε καλλίτερα. 'Ολοι μᾶς σπᾶλλουμε!

'Ακουσε Γ. Κανελ. Γράφεις, γράφεις, διότι αἰσθάνεσαι τὴν ἀνάγκη νὰ γράφῃς. 'Αλλιῶς δὲν ἐξηγεῖται τὸ πρᾶγμα. Σὲ παρακαλοῦμε πολὺ πρὶν μᾶς τὰ στείλῃς δεῖχνε τα καὶ αὐτοὺς καὶ πού νὰ σοὺ λένε καὶ ἄλλοι τὴ γνώμη τους. Βέβαια θὰ βρῇς ἐπὶ τέλους τὸ δρόμο. 'Αλλὰ ἐν τῷ μεταξύ πρέπει νὰ μάθῃς, τί περὶ κανεὶς καὶ τί κρατεῖ ἀπὸ μίαν ἐντύπωσίν σου, μίαν ἀνάμνησιν μίαν εἰκόνα, γιατί ἄλλοιμονον ἂν τὰ βάζει ὅλα μέσα. Θὰ βρεθοῦν τὰ κύρια σημεῖα. Κι' αὐτὸ εἶνε τὸ δυσκολώτερον πάντοτε διὰ τὸν γράφοντα: διότι ἀλλιῶς, ἦταν εὐκόλο ὅλοι νὰ γράφουν καὶ νὰ γεμίζουν κατεβατά. 'Η ἐκπαίδευσίς μας στὰ σχολεῖα ἐλαττωματική, μᾶς ἔκανε τοὺς περισσότερους Ρωμηοὺς νὰ μὴ μποροῦμε νὰ ἀραδιάσουμε δύο γραμμὲς χωρὶς λάθη, χωρὶς μακαρισμούς, χωρὶς πλατασμούς ἀσυμφόρους καὶ χωρὶς κενολογίαν καὶ ἀρλουμπολογίαν ἀφόρητην.

Κ. Γιαν. 'Οχι αὐστηρότης; ἀλλ' ἀγάπη πρὸς τοὺς πρωτάρηδες μᾶς κάνει νὰ φαινόμαστε λίγο γκρινιάρηδες. Μᾶς ἔστειλες ἓνα Μοιρολόι; αὐτὸ εἶνε τὸ εἶδος. Ξέρεις ὅμως ὅτι ὑστερὰ ἀπὸ τὰ αὐθόρμητα, αὐτοσχέδια, τῆς στιγμῆς ἐμπνεύσεις, λύπης πραγματικῆς καὶ θλίψεως, ὁμοιοκαταληξίαν τοῦ θανάτου, πόσο δύσκολο εἶνε νὰ καταπιάσῃ κανεὶς μὲ παρόμοια; 'Ο Παλαμᾶς τὸ κατῶρθωσε. 'Αλλὰ καὶ ἐκεῖ ἀκόμα ἡ τέχνη ὡριᾶ μπροστὰ στὰ ἄλλα. Ρωτᾶς τὴ γνώμη μας; Τὴν εἴπαμε! Δὲν σὲ ἀπελπίζουμε καθόλου. Τὸ ἀντίθετο μάλιστα!

Κ. Κ. Μάντζ. Δύο ἁμαρτίες μᾶς. Μία πού ἀγαπᾷς, καὶ ἄλλη μία ὅτι τὸ εἶπες στὸν παπᾶ, μὲ στίχους. Τὰ ἴδια εἶχε πῆ καὶ ὁ μακαρίτης Πολέμης, κάπως καλλιτέρα ὅμως. Περιμένονεν τὸ δεύτερον πού θὰ τὸ ἐγκρίνομεν ἀσφαλῶς πρὸς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Καλὰ καὶ τὰ δύο κ. Γ. Ποῦ, βγάλε ὅμως μερικάς λέξεις. 'Ακουσε, κᾶρα κτλ. 'Οχι πῶς δὲ λέγονται, ἀλλὰ σήμερα εἶνε ἀπαρτιστές καὶ χωρὶς μουσικότητα 'Οπως εἴπαμε καὶ παραπάνω πρέπει νὰ κυττάζουμε πολὺ αὐτὸ τὸ στοιχείο σήμερα, πού ἡ ποίησις τείνει νὰ γίνῃ μουσικὸς ἦχος!

Πελ. Φίλομ. 'Εγὼ δὲ σοὺ τᾶγραφα. 'Αλλος θὰ σοὺ τᾶγραφε; μὴ ρωτᾷς ποῖς; ἀλλὰ δίκιο εἶχε; διάβασε σὲ ἓνα στίχο σου μόνο καὶ μέτρα χασιμωδίες.

Ρωτῶντας μὲ τὸ λαμπρὸ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ἄστρο ἐπειτα μὲ ἄλλη α, α, υ τρεῖς συλλαβές. 'Ο 'Αρχισυντάκτης δὲ σᾶς εἶπε νὰ δημοσιεῖτε καὶ ἐπειτα νὰ μεταφράσετε; θὰ σᾶς εἴπε νὰ μάθετε καλὰ πρῶτο στιχουργία: αὐτὸ διαφέρει ἀπὸ τὴ δημιουργία: Τὸ ἓνα μαθαίνεται τὸ ἄλλο κατεβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ὅχι ἐπὶ διακρίσεως καὶ ἀδίκους ἀτυχῶς. Στρώστε λοιπὸν στίχο πρῶτα, καὶ ἐπειτα περιμένετε τὰ... ἀνωθεν! 'Η ὅλη ἐργασία σας ὅμως δείχνει ἀσφαλῶς... μέλ-λον! 'Εμπρός λοιπὸν. Στιχουργεῖς ἐπὶ τοῦ πα-

ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΤΟ ΔΡΑΜΑ

Πέρυσι τέτοιον καιρὸ εἶχε γίνει ἀκριβῶς τὸ δράμα* τραγικὸν ὅπως ὅλα τὰ δράματα, γὰ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους φυσικά, γιατί γιὰ τὰ ζῶα δὲν ὑπάρχει οὔτε κομικὸ οὔτε τραγικὸ στοιχείο στὴ ζωὴ. Πιὸ λογικὰ ἀπὸ μᾶς, φαίνεται, κατάλαβαν πῶς ὑπάρχει ἀνάγκη καὶ Μοῖρα. 'Ο,τι συνέβη λοιπὸν στὴν ἀντικρυνή μου χελιδονοφωλιᾷ σύριζα χτισμένη μὲ φροντίδα περισσή στὸ γεῖσο τοῦ σπιτιοῦ, ἦταν ἀνάγκη, δὲν ἦταν κανένα δράμα. Πέρυσι τέτοιον καιρὸ ὁ μαῦρος γάτος τοῦ γειτονικοῦ σπιτιοῦ κατέβηκε σιγά-σιγά καὶ μὲ προσοχὴ τὰ κεραμίδια, ἔφτασε ἀπάνω ἀπ' τὴ φωλιᾷ ὅπου τέσσερα μικρὰ ἄφτερουγα κεφαλάρια ξερόβαλαν* αὐτὰ βλέποντας μὴ μαῦρη σκιά ἀπὸ πάνω τους, ἐνόμισαν ὅτι εἶχε φτάσει... τὸ φαῖ ἄνοιξαν τίς κίτρινες μύτες νὰ κατεβάσουν σκοιληκάκια, μυγίτσες, κουνούπια, πεταλιδίτσες, ὠραῖα πλάσματα μικρὰ καὶ ἀσημαντα τοῦ Θεοῦ πού χαιρόντουσαν τὸ φῶς, τὸν ἥλιο καὶ τὴ ζωὴ. Τὸ μάτι τοῦ γάτου φλογίστηκε, τὸ νύχι ἄρπαξε, καὶ τὰ μυτερά δόντια ροκάνισαν τὸ τρυφερώτατο κρεατάκι, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ μικρὰ κεφάλια.

— Φοβερό δράμα! εἶπε μὴ κοπελοῦλα γειτονοπούλα, κυττάζοντας ψηλὰ πρὸς τὴ στέγη. Τόσο ταράχτηκε, τόσο συγκινήθηκε, πού ἐβγαλε καὶ τὸ δαντελέσιο μαντηλάκι, καὶ σκούπισε δυὸ τρεῖς σταλαγματιὰς πού ἦταν ἑτοιμὲς νὰ στάξουν ἀπάνω στὸ ὑφάδι πού κεντοῦσε.

'Οταν γύρισε ἡ μάνα, φέροντας καὶ ἄλλα σκοιληκάκια καὶ ἄλλα πεταλιδία, καὶ ἄλλα πλάσματα τοῦ Θεοῦ δὲν ἦνεν τίποτα, μέσα στὴ φωλιᾷ. Τίναξε δυὸ τρεῖς φορές τίς φτερούγες, εἶπε δυὸ τρεῖς τριλλίες μὲ τὴ φωνή της καὶ ξαναπέταξε μακρυνά.

ρόντος γυμναζόμενος καλῶς κ. Μ. Πιντζ.. Φθάνει τοῦτο: καὶ ἐξακολουθῶν! 'Ελεύσεται ἡμᾶς κτλ.

Κε Μωρ. 'Ωραῖο τὸ Κυμωτικό! ἀλλὰ ἀτυχῶς δὲν ἔχει τὴ θέσι του σ' ἓνα περιορισμένο μικρὸ Περιδικόν. Μᾶλλον σὲ ἐφημερίδα θὰ μποροῦσε νὰ μπῇ. Τὸ κρατοῦμε στὴ διάθεσί σας.

'Αφ' οὗ μὲ ἀνέβασες εἰς τὰ νέφη* ἀφ' οὗ τράβηξες τὰ μαλλιά τῆς σελήνης* εἶδαμε τέρατα καὶ σημεῖα, κουτροβαλίσσαμε ἐπὶ τέλους καὶ κατὰ κάτω καὶ ἐφθάσαμε σ' αἷα καὶ ἀράξουμε* στὸ Τροκαντερό, καὶ ἐκεῖ τᾶσπασες ἐντελῶς, ἀλλὰ... πληρώνουμε ἐμεῖς, Δορ. Κισ. 'Ετσι κάνει ὁ κόσμος; 'Ιδίως μᾶς ἄρεσε ὁ στίχος σου.

Μὲ τέτοιο ὄρατο καιρὸ φτάσαμε στὸ Τροκαντερό

Θ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

*'Αλλοι θέλουν νὰ πούν πῶς μὲ τίς τριλλίες αὐτὲς λέει:

— Δυστυχία μου! τί θὰ γίνω; Συμφορὰ μὲ πλάκωσε!

*'Αλλοι ὅμως λένε, ὅτι σημαίνουν...

—'Επρεπε νὰ φάῃ καὶ ὁ γάτος! 'Αλλοίμονό μου! 'Επρεπε νὰ ὀμωσὲ φάῃ καὶ αὐτός. Αὐτός δὲν μπορεῖ νὰ φάῃ σκοιληκάκια, πεταλιδίτσες καὶ μαμουῖα. 'Αλλοίμονο ἔπρεπε νὰ φάῃ πουλάκια. Πουλάκια, πουλάκια! Αὐτὸ λένε οἱ τριλλίες τῆς χελιδονοῦς, ὅταν τὸ νύχι τοῦ γάτου ἀρπάξῃ τὰ μικρὰ τῆς ὅπως καὶ αὐτὴ ἀρπάζει τὰ μυγάκια, καὶ τὰ πεταλιδία.

Πάλι ἡ κόρη καθισμένη στὸ παράθυρο κεντοῦσε καὶ ὕφαινε* ποῖος ξέρε; Τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα; Τὸ λαφοκυνήγημα; Τὴ βροχὴ τοῦ χωριοῦ; μπορεῖ καὶ κεφαλάρια ἀπ' ἀγγελουδία πού κατεβαίνουν πετώντας μὲ μικρὲς φτερούγες ἀπὸ τὰ οὐράνια καὶ ζητᾶν συντρόφους νὰ πάρουν ἀπὸ δῶ κάτω γιὰ τὰ ψηλά! Κεντοῦσε καὶ ὅλο ἔριχνε ματιὰς καὶ ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρο τῆς στὴν ἀντικρυνή αὐλή. 'Εκεῖ μέσα πάλι φωνὲς καὶ κακὸ καὶ χαλασμός κόσμου. Τὸ μαῦρο γάτο τὸν εἶχαν ξεματίσει μὲ καυτὸ νερό. Κάποια γειτόνισσα πού τῆς εἶχε φάει τὸ καναρινάκι—ἄλλο δράμα αὐτό—τὸν περιχύνει καὶ τὸν ξεματίζει. Μὲ κλειστὰ τὰ δυὸ μάτια, τυφλωμένος, μαδημένος, νιαουρίζοντας ξέψυχα καὶ λυπητερά, σέρνοντα, πῆγε στὰ πόδια τῆς κυρᾶς του καὶ μαζεύτηκε. Τὸν πῆρε στὰ χέρια τῆς* εἶχε ξεψυχήσει. Τὸ κεφάλι τὸ ὠραῖο κρεμάστηκε κάτω ἀπ' τὸνα μέρος καὶ ἡ παχειὰ οὐρά του ἀπ' τ' ἄλλο. 'Η κυρὰ του ἔκλαιγε. 'Η κοπέλλα ἀπ' τὸ παράθυρο ἄφησε τὸ κέντημα καὶ κυττάζοντας πάλι ξαναεῖπε:

—Τὸ δράμα φοβερό! Καὶ πάλι τῆς κύλησαν δυὸ δάκρυα, πού τὰ σκούπισε μὲ τὸ κενητὸ μαντηλάκι...

Οἱ ἄλλοι γάτοι τριγύρω ἀπ' τὰ χαμηλὰ κεραμίδια κύτταζαν τὸ σύντροφο, καὶ εἶπαν ἀναμεταξύ τους:

'Ηταν ἀνάγκη νὰ ξεματισθῇ! Γιατί αὐτὸς καὶ ὅχι ἐμεῖς;

'Ηταν ἡ Μοῖρα του!

Φέτος ξέρετε τί ἐγίνε; Τὰ χελιδόνια ξαναῤῥθαν πάλι στὴν ἴδια τὴ φωλιᾷ ὅπως γυρίζουν καὶ οἱ ἀνθρώποι στὰ ἴδια σπιτία τους* τὰ σπιτία τῆς συμφορᾶς, τοῦ θρήνου, καὶ τοῦ θανάτου. 'Ο μαῦρος γάτος δὲν εἶνε πιά. Εἶνε ἓνας ἄλλος ἄσπρος καὶ κάνει καρτέρι. 'Η μοῖρα θὰ τὸ πῇ, ἂν θὰ φραγοθοῦν καὶ φέτος ἄλλα χελιδονάρια, καὶ ἂν θὰ ξεματισθῇ καὶ ὁ ἄσπρος γάτος. Κυττάζω στὸ παράθυρο νὰ ἰδῶ τὴν κοπέλλα τί κέντημα κεντάει καὶ φέτος. 'Αγγελόκρια μὲ φτερά πού ζητοῦν συντροφία γιὰ τὰ ψηλά;

—Τὶ δράμα! τί φοβερό δράμα! φώναξ' ἡ δασκάλα μέσα στὴν αὐλή. Καλὲ σὲ πέντε μέρες νὰ πᾶῃ τὸ κορίτσι; Κοπέλλα σὸν τὸ κρὺ νερό. Καὶ μένει ἡ μάνα τῆς* καὶ μένει ἡ κυρούλα τῆς καλῆς* ἓνα κούφταλο, ἓνα κομμάτι κόκαλα! Θεέ μου τί δράμα... τί τραγωδία! Σπαρταγμός γίνεται ἐκεῖ μέσα* ἀκούς μοιρολόγια καὶ κακὸ!

'Απ' τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο ἀκούγονται θρήνοι καὶ μοιρολόγια.

Τὰ χελιδόνια πετώντα τριγύρω ἀπ' τὴν φωλιᾷ ἔλεγα*, φέροντας σκοιληκάκια, πεταλιδίτσες, μυγίτσες σι' ἀνοιχτὰ στόματα τῶν μικρῶν, ἔλεγαν τριλλίες! 'Ανάγκη... ἀνάγκη... ἀνάγκη!

'Ο ἄσπρος γάτος ὀκνᾷ στὰ κεραμίδια ἓνα δαστυχισμένο σπουγγίτη* καὶ βλέποντας ἓνα ἄλλο γάτο νὰ ζυγώνει νιαουρίζε μὲ πνιγμένη φωνή: 'Ανάγκη! 'Ανάγκη! 'Ανάγκη! 'Ανάγκη!

Καὶ τ' ἀγγελουδία μὲ τὰ φτερά κατεβαίνοντας ἔλεγαν καὶ αὐτὰ γιὰ τὴν κοπέλλα. 'Ανάγκη! 'Ανάγκη! 'Ανάγκη! 'Ανάγκη!

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΡΕΝΟΥΑΡ. — Στὸ «Moulin de la Gelette»

[Musée d'Art]

ΛΑΥΡΑΣ

ΤΟ ΚΟΥΡΜΠΑΝ ΜΠΑΪΡΑΜ

Τὸ μουσουλμανικὸν Πάσχα εἰς τὴν μουσουλμανικὴν Ἱερουσαλήμ. — Ὁ λιθοβολισμὸς τοῦ Διαβόλου. — Ἡ μεγαλειώδης εἴσοδος εἰς τὴν Μέκκαν. — Ἡ ἀνάγκη τοῦ πρὸς προσκυνητῶν εἰς τὰς πατρίδας τῶν. — Μία συγκινητικωτάτη ἐκπλήξις.

ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΟΥ ΣΩΚΡ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Ἀπὸ τὴν μεσημβρίαν τῆς 9 τοῦ μηνὸς «Σουλ-ἔλ-Χάτζ» αἱ ἀρχαὶ καὶ αἱ ἀποσκευαὶ τῶν προσκεκλητῶν εἶνε ἔτοιμαί πρὸς φορτίσιν, εἰς τρόπον ὥστε, πρὶν περὶ τὴν ὥσιν τοῦ ἡλίου δοθῇ τὸ σῦνθημα τῆς ὁμαδικῆς ἐκκινήσεως, ἡ ἀνδροπολίτασσα τοῦ Ἀραράτ γρήγορα λαμβάνει τὴν φυσικὴν τῆς ὁδὸν, ἐρημικτῆς ἀμμοῦδους καὶ σιπηλῆς πεδιάδος, τὴν ἡσυχαίαν τῆς ὁποίας παρέρχονται τὴν νύκτα αἱ φωναὶ τῶν θαυνόν, καὶ τὴν ἡμέραν οὐ κρωμῶσιν τὸν κοράκων τοῦ μαζεύοντα διὰ τὰ στήσους συγχεύσιν μὲ τὰ παντὸς εἶδους ἀπορριπτά.

Και ἐν ᾧ τῇ παιδίᾳ τοῦ Ἀραφὰ ἐρημοῦται, ἀντιθέ-
της ἡ ἀδούροβος καὶ πετρώσης τῆς Μοῦντζιλαφας καί
τῆς Μίνας, πρὸς τὰς ὁποίας κατασκευάζονται διαδοχικῶς
ἐν Θορόβῳ καὶ ἀπεριγράφῃ ἀταξία ὁ ἀνθρώπινος ὄγ-
κος τῶν 150 χιλιάδων προσκυνητῶν, ὁμοιάζουν μὲ κοι-
λάδας τὰς ὁποίας καταπλημμυρεῖ ἐξ ἀπίνης τρομερῶς
χείμαρρος.

Είς το μυστήριον και τέμενος της Μουνατελας, όπως φθάσων μετά 3 1/2 περίπου ώρας, διερχόμενος την νύκτα διότι οι προσκυνηταί εν προσκυρή και την αυγή συνελεύουν την πορείαν των προς την Μίαναν διελασμένοι με 21 λήξια της έκταστος από την, ως είπομεν, πενήνθι πεδινή της Μουνατελας. *Η άφιξις της πομπής, εν μεγίστη άταξία και συγχύσει, συμπέτει πάντοτε την 10ην του μηνός «Σουλ-Δ-Χά-Τ» και πανηγυρίζεται, όπως παρ' ημών ή χαρισμός της πομπής του Παύλου, με θυσίας άρνων, κριών και τραγών. Είναι ή εορτή του Κοιμητών-Μπαϊραμίου, όπως των άλλων μάζων του Τουρκού.

Ἡ πεδιάς τῆς Μίνας, ἔχουσα ἱερρότητα ἀπὸ τῆς προ-
σλαχικῆς ἐποχῆς, δίδει εἰς αὐτὴν λέγεται, διὸ ὑπῆρχε
διάστημα ἰσὺν καὶ ἐτελοῦντο μυστήρια, ἡγιστάς τα
τὴν νῦν διαδοσάλλαν τὸν Προφῆτην Μωσαῖδ' ἀφ' οὗ
ὁ Πατριάρχης πάλιν Ἀβραάμ ἐφερον εἰδὼ τὸν υἱὸν τοῦ
Ἰσάακ ἀπὸ τὸν προσφῆρ ὅσους εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἀν-
ήτο ἐτοιμοὺς μὲ τὸν κατασφῆρ ἄγγελος Κυρίου ἐκρά-
τησε τὴν χεῖρά του καὶ τὸν παρουσίαζε διὰ τὴν ὁρ-
σίαν του κρίων. Εἰς ἀνέμνησιν λοιπὸν τῆς ὁσίας ἐκ-
τῆς προσφῆρου τῶν λαοῦς τὸν διασφῆρ ἡλια-
δες ἀνέμνη, κρίων καὶ τραγῶν, διὰ τοῦτα ἀγοράζου-
σι προσκυνῆται ἀπὸ τῶν βεβούσιους ποιμένας τοὺς ἐρ-
χομένους μὲ τὰς πολυπληθεῖς ἀγέλας τὸν ἀπὸ διὰ
τὰς γυναικας τῆς Ἀραβίας, Μερικὸν προσκυνῆται σφά-
ζουσι δύω, τρία καὶ πλείονα ἀρνία, ὅταν ἀντιπροσ-
πεύουσιν φίλους ἢ συγγενεῖς τὸν ἐπιφοιτῶντας αὐτοῦ
μὲ κρίων καὶ διὰ λῆμὸν τὸν τὴν ὁσίαν ταυτὴν, κρι-
συνήθίζεται ὑπὸ τὸν χριστιανὸν ν' ἀντίποινα πρὸς
τὸν τὸν Πανάγιον Τάφον δι' ἐαυτοῦς καὶ διὰ λῆμ-
ῶν.

“Αν πανθρώποι λοιπόν ο καθείς την αίσθησή του που λαμβάνει ή περνά τις Μίνιες με την έδω ή όχι σπαράνη τώσων ζώων, τα κρέατα τών όποιων, άλγος μόνον τρώγονται, άλλα μεταβάλλονται ες λουκάνικα ή καπνοτυμάδες ή μεταφέρονται ώς ιερά όθρα τώ προσκυνητῶν ες τάς πατρίδας τών, άλλα διανεμόμενα ες τούς πτωχοῦς ή άλλα ριπτόμενα βορά τώ όρνέω. Τα όρεμάτα ανεργήμονα ες σεράστων άριθμό συλλέγονται από “Αραβας έμπορούς ή έξαγονται μέσσω Δέξιδας ες τό Εξωτερικό. Έννοσι πάς τις ποία έιναι ή συνέπεια τής σφύρης τών αμαρτών ή τών ριπτό μένων κρεάτων ή κακωδαρασίων. Αί άκολουθούσαι είναι:

“Τό “Αραράν την πομπήν επιδημία ή πρό πάντων ή Χολέρα ή ή Πανώρα, λαμβάνουσιν έδώ τεραστιά διαστάσεις, στήνουν τών μαχαίρων χορόν τών συγχρόνως μέ τούς πανηγυρίζοντας γατζήδες, διά τά γλυντήρια μέ τάς άνθρωπίνας εκατόμβας, όπως οί προσκυνηταί μέ τούς άνθρωπίνους τών σραγείων.

Είς τὴν παιδεία τοῦ Μῖνας παραμύθιον, ὡς εἰκόμη
ἐπὶ τριήμερον εὐδακνόμενον καὶ περιεργαζόμενον τὴν
ζωήν αὐτὸν ἀγορὰν τοῦ δημόσιου χωρίου, ἀπὸ τῆς ὁποί-
ας προηλθόντο, ὅπως καὶ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τῆς Μείκρας
διέφερα ἀναμνηστικά. Ἐὰς ἑσπέριας δὲ μὲν ὥρα
ἐκαστὴς ἡμέρας ἐκεῖτο ἀνὰ μετὰ τῶν ἄλλων θρησκευ-
τικῶν καθήκοντων τῶν καὶ τοῦ παρόντος τοῦ «Λιθο-
βολισμοῦ τοῦ Διαβόλου» εἰς τὴν πληθύνον παιδεί-
αν τὴν λεγόμενην τοῦ «Σατανᾶ», ῥιπτόντος ἐκαστὸς ἐπὶ
τὴν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, ἐκ τῶν 21, πού ἔπρεον ἐκ καθεὲς ἀπὸ τῆς
παιδείας τῆς Μοῦντενίας, λιθοβολισμοῦ συμβολί-
στας τοῦ ἀδύτου, πού ἐρίρη, λέγει, κατὰ τοῦ «Ἐσάτου
δ' Ἰσακ, ὅθεν καὶ καταρμήνιστος ᾄδῃ ἡμᾶς νὰ τὸν πληρο-
φορήσῃ τὴν πνεύματι εἰς τὸν τόπον τῆς θύρας
τοῦ πού ὀδεῖται ἐκ πατρὸς τοῦ «Αβραάμ». Ἐπὶ τὸν κατὰ
τὸν πού προσκυνῶντα εἰς τὴν Μῖναν εἶναι νὰ κορεσῶνται
κυκλοστέρως τῆς κόμης τῶν (ὅν δὲν εἶνε φαλακροί
φυσικά), ὅθιμον δὲ τοῦτον σημειώνει ἐκ τοῦ «Ῥαββί
δὲ ἱερῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ οἱ «Αἱρεῖς», ὁ
ὅποιος ὅπως καὶ σήμερον ἐξυρίζαν καὶ τοὺς κα-
τάτους τῶν.

Τούτων γενομένων, οί προσκυνηταί ἐνδύονται πλείο-
τὰ καθαρά **χατζιδίκια** τῶν ἐνδύματων, ποῦ φέρουν ἀπὸ
τῶν πατρίδας των, φοροῦν τὰ ὑποδήματα των, σαναὶ
λια κ.τ.λ., καὶ καλύπτουν τὴν κεφαλὴν πλήρεις ἀγαλ-
λιάσεως μὲ τὸ χατζιδίκιο **σαφίρι**, διὰ νὰ εἰσελθού-
σι πλὴν ὡς εὐτυχεῖς νυμφεῖοι εἰς τὴν ἁγίαν καὶ φωτεινὴν
(Μουνάρα) Μέκκαν.

Η Ελσάδος, αν προσηυχνηθούν εις την Μέκκαν την 12 του μηνός έχει κατὰ τὸ θρησκευτικόν καὶ μεγαλοφυῶς. Προσηυχνοῦν ζήμιοι καὶ ἀγρόριοι ποιοῦντες καλὰ πράξεις ἐπὶ ἀρχαίοις ἵπποις ἡ δρομάδην, ἀκολουθεῖ ἡ μουσική τῆς φρουρᾶς, κατὰ τὴν ὥς νύμην τοιοῦτήν ἀκρόασις, ὁρτομένη τὸν ἱερὸν τάπητα ὅστις φανταίνεται εἶναι τὴν Κίπριν καὶ τὰ θῆρα τοῦ Σουλτάνου καὶ τοῦ Χεδιβοῦ με τοὺς βαδίζοντας πλῆσιον τῶν μαχηφόρων τοῦ κρατοῦντος καὶ τὰ πρῶτα καὶ χρυσοῦσιν τελευτᾶ λαβάρα, εἵπειτα ὁ Σειφίης ἑπίσκοπος ἡ ἐπὶ καμῖλῳ μετὰ τὴν γραφικὴν τοῦ στολῆν ἐν μέσῳ τῶν λοιπῶν κατ' εὐθείαν ἀπογοῦνται τοῦ Προφήτου, κατὰ τὴν πολιτικὰ καὶ στρατ. ἀρχαί, ὁ ἐπίσκοπος μουσουλμάνοι ξένου, σουλτάνου, ἡμίρδης, πασᾶς κ.λπ. καὶ τέλος ἔκτετος ὁ ἀνθρωπίνως συρρετὸς ἐπὶ ἵππων, ὄντων, καμῖλῳ ἡ πεζῶ, ὁ ὅποιος καταλημμεῖται τὴν ἀνέμωσαν αὐλὴν τῆς «Καμάρα» καὶ τὰς πλῆσιον ὁδοὺς καὶ καρόβους. Μία τελευτὰ προσευχὴ ἡ περὶ τὴν τῆς καμῖλῳ μετὰ τὸν ἱερὸν τάπητα περί τῃς **Κράμας** ἐπιστραφῆναι τὴν σερὰν τὸν κανονικὸν ἱεροπρατῶν, κατὰ τὴν τὸν ὅποιον ὁ προσκυνητὰ εἶναι εὐθεροῖ **ἡ** ἀπὸ τὴν τῆς Μέκκας.

Ἡ εὐδαίμων ὁμοῦ ἐπιβλέπει τὴν ἐπισκοπὴν καὶ τὸν ἄλλον προσηκόντως, δευτερευόντως σπουδαιότερος, ὅς τις εἶναι λ.χ. ἡ οὐκία τοῦ ἀγεννήτου, δ' Μωϋσέως, ὁ Τάφος τοῦ πρώτου συγκύου καὶ πρώτη μαθητὴς τοῦ Πρ. πλίου, τοῦ Χοιρέτιδος, ὁ τάφος τῆς περιουσίας τοῦ συγκύου τοῦ Αἰσίδα, τίς θανατοῖ τοῦ Πατριάρχη κ. ᾧ.

Ἡ ἀναχώρησις τὸν προσκυνοῦντα γίνεται μὲν τὴν Ἱδίαν ἀνάστη, Ἐκάστος δ' ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον ποῦ ἵστα καὶ τὰ ἴδια μεταφορικά μέσα. Οἱ περισσότεροι συγκατανεύονται εἰς τὴν Δέξιναν, ὅπου τοὺς ἀνεμύνοντες πολυπλάσιμα σκέπη, διὰ τὴν τοῦ μεταφέρου ἐστὶν ὑπερτονικὴ χώρα των. Ἰπάρχουν ὅμως ἀρετοὶ ποῦ ἰσοῦσι δὲ ἐπισκεψοῦν καὶ προσκυνήσουν τὸν

Ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Ἀράβων Χουσεΐν ὁ Α΄.

Ἰάκωβ τοῦ Προφήτου εἰς τὴν Μεδίαν (ἀπέχουσιν 360 χιλιόμετρα περίπου τῆς Μένκας). Ἐκτός τοῦ Ἰάκωβ οἱ προσκυνοῦντες ἀσπάζονται εἰς τὴν Μεδίαν καὶ ἐν παρόντων Κοράνιον, θεωροῦμεν ἀνεκτίμητον καμψίλινον—αὐτὸ τὸ ὅπου τῇ ἱερμανίᾳ καθύρτισεν δι' ἐν ἐλασιμαθῶντων πακτόρων τῆς νῆς φυγάδευσιν διακροῦντος τοῦ Μεγάλου Πολέμου εἰς τὸ Βερβόλιν καὶ ὑπεχρεώθῃ κατὰ τὴν σύναψιν τῆς Εἰρήνης νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν Σουλτάνον τῆς Μένκας Χουσεΐν, τὸν νῦν ἑκπύον καὶ διατριβόντα ἐν Κύπρῳ.

Τὰ βράδια ὥστε τὸν διὰ θαλάσσης παλιννοστοῦντες προσπυκνῶν δὲν ἔχουν ἀκόμῃ τελειώσει. Αὐτοὶ τότε περμιμένοι τὰ περίφημα Λομοκχάτνια τῆς τοῦ καὶ τοῦ **Καμαράν** τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὅπου δὲ πέρασόν ἔλοι θρόνονιν κῆτιν ἀπὸ ἀπέραντα θο-
λυτὰ ἀπολαμβάνουν **ντοῦα**, ἐν ᾗ τὰ φορεμάτα τὸν θ' ἀπολαμβάνουν εἰς εἰδικούς κλίβανους, καὶ τὰ πα-
ρέρχονται εἰς τὰς ἐκεῖ ἐγκαταστάσεις ἀπομονωμένοι 5
μέχρι 40 ἡμέρας, ἀναλόγως τῆς βιτηνῆς τὸν κατα-
στάσεις. Ποῖες χριστιανὲς δὲ ἴτο διατεθειμέναι νὰ
γύγῃ **Κατῆ**, ὑπὸ τοιαύτας καὶ τοιαύτας συνθήκας;
Ἀλλὰ καὶ ποῖος δύναται ν' ἀμφιβάλῃ διὰ κατόπιν τῶν
δοκιμασιῶν τοῦ Παναγῆος Θεοῦ θ' ἀρνῇ τὴν γνέ-
σασθαι τὸν κατάρτυρον καὶ λουλοδοκταρτον ἡμου-
σουλμανικὸν παράδεισον τοιούτων μαρτυρίων καὶ ἐν
τῷ ἐπιβραβεύῃ τὸν πλῆν τὸν μὲ τὰς ἀπολαύσεις,
ποῦ ὑποστάει οὐ Προφήτης Μωμάει;

Πῶς θα ἐκηδευομένη ἀν' ἀπέθνησκα...

Τερματίζων τὴν περὶ τῆς ἐκδρομῆς μου εἰς τὴν Μέ-
 ξαν ἀφίγησιν, διὰ νὰ μεταφέρω τὸν ἀναγνώστην μου
 εἰς τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, εἰς τὴν χώραν τῶν
 Δρούζων κ.λ., θὰ προσθέσω καὶ τὸ ἐξῆς ἀξιοσημείω-
 τὸ λαβεῖν χώραν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ π.

τοῦτο φίλον μου Ἀνὴν, κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν καὶ εἰς Ἀζύδο-
ν, μετὰ τὴν τετραμήριον διαμονήν μου εἰς τὴν Μεκάνη.
Δύο ὥρας πρὸ τῆς ἐξόδου καὶ εἰς τὴν Ἀζύδον, ἐν
φονιάδι ἀδιαθέστῳ μου, ἀνεξέρχεται ἐνός ἑλαφροῦ ποτα-
μοῦ, ποὺ με εἶχε προσβάλει ἀπὸ τὴν πρόπτην ἡμέραν
τῆς ἀφίξεώς καὶ εἰς Μεκάνη, ἐπειδὴ οὐκ ὅσον τότε
ἐρθάζαμεν οἰκάδα, τότε ἐχρηστάθη τὸ κληθὲν ἁγίον
ἰατρός. Ἐπιστήμιον τοιοῦτος πρὸς ἐμπειρίαν καὶ
κοινὸν ὑπῆρχε εἰς καὶ μόνος ἐν Ἀζύδοι, Τούρκος ἱε-
ριστος τοῦ *Χαμίτ*, ὅστις ἦτο καὶ ἰατρός τῆς Δημῶσις.

“Ο θυγάτρι Ἀγνὴ καὶ ἐγὼ ἐβύθισμεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἔχοντες τὸ ἀντιστοιχοῦμενον τὸν ἐπὶ τῆς ἀσθενείας μου κίνδυνος εἰς ἐποχήν καθ’ ἣν ἡ ὑποδοχὴν δὲν χαρίζεται οὐδένος καὶ τὸν ἐπὶ οὐρανῶν ὑποτάξιμον κίνδυνος τῆς προσλήψεως ἐνὸς Τούρκου, τρῶν, ὅστις δὲ ἀντεκαθίσταμεν τὴν ἰδιότητά μου ἐπὶ Ἀθήνας ὁ Ἀγνὴ ἐπὶ ἄλλης, ὡς ναυρωσὶ ἀπὸ κάποιας θέας ἐμπνευσμένη, ἄφικε καὶ μετ’ αὐτοῦρη καὶ ναὶ μετ’ ἐπιβλήτῃ τῇ μαζῇ σάββατο, τῇ ἡμερᾷ καὶ πρὸς ἄμην Δεμίλια, ποὺ μετ’ ἐπαυτοῦ μετ’ ὅσον χάριν, καὶ ἀπὸ ἀπὸ τῆς δρομῆς εἰς τὴν ἐπιτρέψαται μετ’ ἄλλων συνουσιωμένων ἀπὸ κάποιο ὑψηλοῦ, καλονοῦντων ἄλλων ευρωπαϊκῶν φορεμάτων καὶ γεωγραφικῶν ἐφευρέσεων.”

“Ἀντὶ τὸν πρῶτον τὴν χλαμῆκα ὁ Ἀγνὴ καὶ ἐπῄεινε ναὶ ποὺ ἀναγγελεῖ τὴν φερετὸν τὸν «*μπὰς χλαμῆ*» (τόν πορτοκαλὸν χλαττον) καὶ πλῆσιαις ποὺ ἐβύθισεν εἰς τὸ αὐτὸν ἡμερᾷ τὸν διαφυσῶν ποὺ εἶπε εἰς αὐτὸν τὸν ἐβρύθαι καὶ ἡς χρεὶς ἀπὸ τοῦ Σουλεῖ τὴν ἀλλήλῃ καὶ ἐμαυτὸν.”

“Ἐλθὼν καὶ διεσυνθῆναι τῆς βιομηχανικῆς Ἐταιρείας τῆς ὁποίας ὁ Ἀγνὴ ἀντιστοιχοῦμεν καὶ εἰς Χερτῆν, τὸν πορτοκαλὸν τὸν ἐσάββατον εἰς τὸν κοινῶν μου λατρεῖν ὡρὴν καὶ τὸν ὁμοῦται, ἀλλήλῃ καὶ αὐτοῦ εἰς τὸν ὁμοῦται ποὺ μετ’ ἄλλων ναυαγιστῶν ἐκφανοῖ εἰς τὸ μετ’ ὅσον πρόσποτον τοῦ... Ὡς ἡ φῆς ἀποῖται τοῦ Ἀγνὴ πρὸς ἀναγίγνωσιν τοῦ λατρεῖν ἥτοι δι’ ἐμὲ αἰών μου ἡμερᾷς ἀσθενῶν, διότι αἱ συνέπειαι ἐνὸς ἀπυκνιστοῦ δὲ ἴσαν τρομακτικαί, πρῶτον διὰ τὸν φιλοεὐνοῦτον μου Ἀγνὴ ἐπὶ τῇ δεινότητι δι’ ἐμὲ, ὅστις καὶ ἀνὰ τὴν ἀνεκατατολὴν... νεκρῶς, τὴν ἡμῶν χριστιανῶν, τὸν ὁμοῦται γώτερον ποὺ εἶχον καὶ πᾶσθαι τὸν καὶ κηρύσσον τὸν μουσουλμανισμὸν καὶ μαζίστα εἰς Χερτῆς...”

—Τι αισθάνεσαι; με έρωτα τουριστί; ευγενώς, ἀλλὰ καὶ μὲ σοβαροφανὲς ὕψος ὁ εἰρημένος «μπὰς χαμὶ» καὶ πλησιάζει εἰς τὸ ντιβάνι, ὅπου εὐρισκόμεν ἔστι πλωμήσος, διὰ τὴν λάβη τὴν χεῖρα μου καὶ μὲ σφυγμὸν μετρήσης.

Ἐδῶσα τὴν ἀπαντήσιν εἰς τὸν ἱατρὸν μὲ ὀλίγα
λέξεις μόλις ἀκουομένας καὶ μὲ περισσώτερα σημεῖα
ἔτσι ἀπὸ τὴν συνήθειαν ποῦ εἶχα ἀποκτήσει διαρκεί-
ας τῆς διαμονῆς μου εἰς τὴν ἀπηγορευμένην ζώνην
νὰ εἶμαι λίαν ἐπιφυλακτικός, διὰ νὰ μὴ προδώσω τὴν
ιδιότητά μου.

[illegible]

ἡμεῖς τάχατος ἐπεσπυαίμεν καὶ γνωρίζοιμεν μὲν τοὺς ἀγῶνας ὑπομενομένης· Ἑλλήνας τὴν Ἀλφειδᾶς—παρὰ τοὺς 10—τῶν ἐποικίων τὰ ἀνάμιατά μου εἶχε δώσει ὁ κ. Λοῦσις μου. Μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀδελφοὶ Λιβεριστῆς ὁ κ. Καρακωνᾶς ἦσαν τότε οἱ μεγαλύτεροί τινες καὶ ἴσως ἔμποροι· εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἄλλους τε ἦτο καὶ τὸ ἐμπορικὸν πλῆθος τῆς Εὐρυπείας. Ἡ γὰρ χώρα τὴν ἐπὶ εὐθύναν ἔχον Ἑλλάδα περαστικὴν τοὺς τῶν ἄγχι τεινόντων πότον τῆς ἑσπέριας χώρας, ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἐκινετο ἐκόντα ἀκόντα νὰ μὲν φιλοξενήσονται ὅλοι. Καὶ ἐπειδὴ ἡγεθῆναι ἔζητῃμα προτιμήσας, κατέστηρον εἰς τὴν ἑλπίδα κλήρον λύσιν τοῦ προβλήματος. Ὁ λαγὼς ἐπέσπυαεν ἐπὶ τῶν ἀρχοντικῶν οἰκῶν τοῦ κ. Καρακωνᾶ, εἰς τὸν ὅποιον ἐπὶ ἐπιφανοῦς ἐπὶ δειληκτικῶν τῶν ὑπολοίπων χρόνον τῶν ἐν Ἀλφειδᾷ διακινῶν μου.

*Όταν την 24 Φεβρουαρίου 1911 ημέραν της ἀναγ-
 ρήσεως μου, δλοὶ οἱ φίλοι ἀπογενομένης τῆς Δεσφαι-
 ρίσεως, Μιχαήλιδος τοῦ οἴκου Καρακάνη, Γεράσιμου
 Σπύρου Αἰβιεράτος, Π. Γαλάτης, Ἰωάννου, Τσιτσονίου
 Οἰκονομίδου, Γίνης, με συνόδοντα μέχρι τοῦ ἀπογευ-
 διά να με ἀποχωρησέσθουν, τελευταίον με ἠπάσθη
 ἀειμέντος Ἀμιν, αὐτὸς με διακρυμένον ὀρθάμενον
 Ὁ Ἄλλαχ καὶ ὁ Προφῆτης ἄς συγχωρήσουν καὶ ἀν-
 παύσουν τὴν ψυχὴν του.

ΜΕΡΙΚΑΙ ΑΚΤΙΝΕΣ ΦΩΤΟΣ ΕΙΣ ΕΝΑ ΚΟΣΜΟΝ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΣΚΟΤΕΙΝΟΝ ΚΑΙ ΑΔΙΑΠΕΡΑΣΤΟΝ

ΟΛΟΚΛΗΡΟΣ Η ΜΕΤΑΨΥΧΙΚΗ ΕΙΣ ΟΛΙΓΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΡΟΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΔΡΟΣ RENES UDRE: "ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΝ ΜΕΤΑΨΥΧΙΚΗΝ. Τ

Γένεσις καὶ ἐξέλιξις τοῦ πνευματισμοῦ.

Μολὸς ὁ ζωτικὸς μαγνητισμὸς ἐκείνη καὶ ἐπὶ τὸν ἀποστολὴν ἵστανται τὴν κοινὴν γνώμην καὶ τὸν θεμελιώδη σκοπὸν τῆς πειρῆσεως καὶ ἐνδιαφέροντος ἡλθε καὶ ἐκείνη ἐπιβλήθη καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν ὁρμὴν εἰς συγκλίνασθαι. Τότε ἐδῆται καὶ εὐσεβὴς ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἡμερολογίου. Κατὰ τὸ 1847 εἰς τὴν μικρὰν πόλιν τῆς Πολωνίας τῆς Νέας Υόρκης, Hydesville, ἔθα οὕτως ἐγένετο ὁλοτα παρὰ τὸν ἀνὰ καὶ προαισθητικὸν φαινομένον. Κεντητήματα ἀντιστοιχοῦν ἀνὰ τὸν οὐρανὸν τοῖς τοῖς, τὸν σέσημον, τὰ ἐπιλάλη, κτηνίατα, τὰ ὅποια καίτοι ἀόρατο χερεὶ τοῦ κατέχευε προαισθητικῶς μὲν δίδοναι, διότι ὅταν τοῖς εἴθετο ἐρωτήσεις, μὲν δυνατὴν ἵσταντο ἀπάντην ἐκ τῶν αὐτοεὐχόμενων ἀλαφροῦν. Αἱ λέξεις μίας οἰκονομίας ὀνόματι Fox, ἣ ὅποια κατοικοῦσε τοῦ οὐρανοῦ, ἀνοίγει καὶ καθήκοντος γινώσκει κοινῶς μετὰ τὸν μυηταρῶν, αὐτὴν ἐπεκτείναν τοῦ πεπλοῦ, ὁ ὅποιοι ἐπὶ τέλος οὐκ ἐπὶ ἀπεκτείναν διὰ ἡτο το πνεῦμα ἐκείνῳ ἀνδοῦντο ἀποστροφῆς καὶ ταρεῖντος μὲσα αὐτοῖς. Ἐλγετο τὸ ὄνομα τοῦ δολοφονοῦ τοῦ καὶ ἀπεκτείναντος πρὸς τὴν ἀνθρώπου τὰ ὅποια ἐπληθύνοντο καὶ οὐκ. Τὸ πνεῦμα αὐτὸ, χορηγούμενὸν ἐπὶ τὸν ὑποχρεωτικὸν συμβουλευτικὸν τὸν κοριτοῦν τῆς οἰκονομίας Fox, τοῦτον ἔφερον ἐκεῖ καὶ τοῦ συνδύου καὶ ἄλλα πνεύματα καὶ ἡ οἰκονομία μετρήσαντο ἐπὶ Νέαν Υόρκην καὶ μετὰ εἰς τὴν μικρὰν ἐκείνην τοῦ τάρου κομπανίας, τῆς ὁποίας τὰ ἀόρατα μέλη εἶχαν παραγῆγῃ πλέον ἀπὸ τὴν κάποιον ἀνάγκην συμπεριφορῶν των, καὶ κινεῖται τοῖς τοῖς, τὸν σέσημον καὶ τὰ ἐπιλάλη, καὶ συνερχαν καὶ ἀνομιλοῦν ἐγγενέστερα, ἐμμενόντες ἐκείνῳ διαρροῦ πόλιν τρεπάζει. Ὁ Πνευματικὸς εἶχε γινώσκει. Ἡ ἐξελικτικὸς τοῦ ὑψηλῶς ἐκτάκτους τῶν. Στὴν Ἀγγλίαν, στὴν Γαλλίαν, στὴν Γερμανίαν, τὰ μνηστὴ ἀνεκάλυπτον κατὰ χιλιάδας καὶ ὀργανισμὸν πνευματικῶν συνδράσκοντες εἰς ὅλα τὰ σελόνια ἔκταν. Ἐκταν καὶ σφονδαλὸν τρεπάζει, καθήκοντα, κατέλλει.

ψεύδονται. Οι πνευματισταὶ διὰ τὰ ἐξηγήσαντο τὸν τέλος αὐτὸν ἐξευτελισμὸν, ποὺ ἐπάδαν τὰ πνεύματα τῶν διανοητικῶν, διὰν ἐπαυρήσαντο εἰς τὸν κόσμον αὐτῶν, ἔπεισαν τοὺς διὰ τῶν αὐτῶν πνεύματα διαφεύγειν ἀπὸ τῆς γῆρας ἔξιν ἐξ αἰτίας τοῦ «περισπασμοῦ» τῶν («Perispis»), τοὺς οποίους ἐν ἡμετέροις πεπλευστοῖς καὶ μόνον τὰ κοινὰ καὶ γυμνά πνεύματα ἐξ αἰτίας τῆς βαρύνουσας τὸν ἐπαυρήσαντο ἐν τῷ μέρει ἡμῶν, αὐτὰ δὲ οἰκιστοῦσιν ἐν κατωδοσίαις τὸ ὄνομα τῶν ἀνθρώπων πνευμάτων καὶ ἐμφανίζονται ὡς τοιαῦτα. «Ποῦ ἀπαρτήσαν μία τοιαύτη ἐξήγησις, διότι οἱ διάφοροι ἐγκυκλοπαιδικοί, οἱ ποῖοι ἐφαρμόζον διὰ μόνου τὸν μνῆμον διέπαιτταν τέτοις φρικταῖς ἀνορθογραφίαις, ποὺ, ἀν τὰς ἐκείνας ἐνὰ μαθητῆς, διέτριψε γὰρ εὐλο ἀπὸ τῶν δόξασι τοῦ. Ὅταν ἐπί-
στον τὰ πνεύματα γὰρ δώσαν πληροφορίας, πῶς ἐν-
τέτος πάντων αὐτοῖς ὁ ἄλλος κόσμος, συνήδη; λογυ-
στον τοὺς αὐτοὺς ἐν ἀνέκταστον καὶ δὲν δὲ μωρο-
σας ἐμεῖς δῶν κάτω γὰρ τὸν ἐννοήσαντες ἄλλοις δὲ
οἱ δὲ ἔχον τὴν ἀδελφὴν γὰρ ἀνακοινοῦσαν τὰ μυσ-
τὰ τοῦ Ὑπερπαι. Μερικὰ πνεύματα ἐν τοῖς δὲν
ἐδιστασαν γὰρ δώσαν τὰ πληροφορίας, ποὺ τοῖς ἐξ-
τῶν. Οὗτω ὁ Raymond Lodge, νῆος τοῦ Ἁγίου
σοφοῦ, φωνηθεὶς εἰς τὸν πόλεμον, ἀνεκάλυψε δὲ ἐνός
μνῆμον, οἱ δὲ πρόσωπα καὶ τὰ πρόματα ἐκεῖ φων-
ταὶ ὁσέως καὶ ἐλικά, οἱ κατοικεῖ ἐν σπῆται
καυμῶν ἀπὸ τοῦδ᾽ ἐν δένδρα καὶ ἀνθῶ γῆρας.
Ὅταν τὸν τοιαυτὸν δὲν ἀισθάνται τίποτε. Τὸ γε-
νὸν καὶ τὴν ἐξοτὴ δὲν τὰ ἀισθάνται καὶ μόνον διὰν ἐν-
σαρκινῶσαι διὰ τοῦ μνῆμον κρυφῶν κινήσι. Ἀν
ἀισθάνται τὴν ἀνέκτασιν γὰρ φῶν, οἱ δὲ τρώγῃ τίποτε,
ἀλλ' οὐτε καὶ ἔχει τί καὶ γὰρ. Ὅταν ἐκρωθῇ, οἱ
τὰ δένδρα τὸν δὲν κάνουν καρποῦς, γὰρ τὰ τοῖς τρώ-
γῃ δὲν ἐκεί, ἐνέλαος καὶ ἐξήγησις, οἱ δὲ αὐτὰ, ποὺ
φαινοῦνται ὁσέως γῆρας τὸν, ἐν φαινομενικῇ τὰ
πνεύματα χρησιμοποιοῦν τὰ ἀναριθμητοῦ τοῦ κόσμου

Η γένεση των πνευμάτων
 άγίων να προσδεύη. Οί
 άνθρωποι του άλλου κό-
 σμου, που απερίσταν γά-
 λωπασκεπρόθυνοι την γήη,
 ότι παρωλόγοιτο πλέον να
 απαντούν στις ερωτήσεις
 που τους έτιθεντο, με έια-
 ραι ή με ένα όχι, ή να συν-
 θέτουν φράσεις προκαλούν-
 τες άδυσχυνά κτύπον ανά-
 λογον με την οσείραν, που
 κατέγει έκαστον γρηγόριον στό
 αλωόδητον. Έγγραφαν πλέον
 με κοίτη, εκάστον δηλα-
 δή να μένισμον στο χέρι
 των έκω υπόδη

ἡν καὶ πολὺν καὶ διήρ-
 θυναν τὰ πνεύματα τὰς κι-
 τήρας του. Κατ' αὐτοὺς τὸν
 ῥόπον ἔκαναν λογίης λογίης
 ἀνακουφώσεις, ἀπὸ ἀλλὰς
 μαθηματικὰς συνταγὰς, πῶς
 λήψεται λόγον χρόνου νὰ κέ-
 ρη καὶναι τὸ λαγὸν γὰ νὰ
 εἶναι ῥοιμότερος, μέγας
 ὑψηλὸν παρατηρήσεων περὶ
 τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς
 καὶ τῆς ἀγαθότητος τῆς
 θείας Προνοίας. Ἡ ἱο-
 ῦνα δ' Ἄρκυ καὶ ὁ Μέγας
 Ναπολεὼν δὲν ἀπῆλθον νὰ
 ἐμφανίζονται σ' υ'χ'ν δ', νὰ
 εἶναι μέγιστος διηλεκτικώτα-
 τος καὶ νὰ λέγουν κἀπου
 κἀπου καὶ κανένα ἄστεϊ.
 Ταῖςθον πνεύματα σοβαρὰ
 καὶ ἐποικία, ἔπληθον ἄλλα
 ἀντράπελα, ἄλλα κατασγ-
 ρικα, καὶ τίλους ἄλλα ἀσ-
 μα καὶ ἀκόλαστο, τὰ δ-
 ποῖα ἔκαναν τοὺς παρθευ-
 σκευμῆτους νὰ κοκκινίσουν
 ἐπὶ τὴν νιορήν τους. Τὰ
 τελευταῖα αὐτὰ προφρχοῦντο
 ἀπὸ χαλμῆς σφαιρας, ἦσαν
 κακὰ πνεύματα, ὅπως ἔλεγαν.

Αὐτοὶ οὖν ὅπως εἶπεν,
 καὶ ἀνέγαν' οἱ νεκροὶ ἐκ
 τῶν ᾠδῶν, ἦσαν σχεδὸν
 πάντες ἀνοήτοι, καὶ νεώ-
 τῆτοι, τὰ ἀστεῖα δὲ παλαιά
 ᾠδὴν καὶ ἀνάστα. Ὁ Ἀρι-
 στοτέλης ἔαπ' αὐτοῖς
 τὸν περικλυτὴν τοῦ γε-
 νεῖος, ὁ Μολιέρος ἔαπε σί-
 χους γελίους, ὁ Πασκάλ
 ἐπαγόρευεν σκίψεις κοινό-
 τας, ποὺ δάκνει καὶ ἐνός

A dark, textured surface, possibly a book cover or endpaper, showing signs of wear and discoloration. The texture is grainy and uneven, with some lighter patches visible. The overall color is a dark, mottled grey or black.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΡΕΝΟΥΑΡ. — «Στὸ Θεωρεῖν»

ἰδῶ κάτω τοῦ ὑλικοῦ, τὰς συμπυκνῶνουν, τὰς στε-
ρεοποιῶν καὶ τοὺς δίδουν τὴν φαινομενικότητα τῶν
γῆινων πραγμάτων.

Μετά την δημοσίευσιν τῆς ἀνακοινώσεως αὐτῆς, ἤρχισαν ἀι πληροφορίαι περὶ τοῦ Ὑπερέαναν, γίνονται συγγενεῖς καὶ μαρτυρήσαντες ἀπὸ αὐτῆς πολλὰ λεπτομερεῖας τῆς συνθέσεώς του. Τὸ Ὑπερέαναν ἀπὸ αὐτῆς διακρίνεται εἰς δύο σφαίρας. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει τὰ ζωοθινὰ πνεύματα. Ἡ δεύτερα τὰ πνεύματα τὰ ἀνθρώπινα, τὰ πάλιν νεαρά, τὰ ὁποῖα ἀπέθαναν, πρὶν προσφθίσουν τὰ λάβουν συνειδητὰν τοῦ ὁλοῦ κόσμου. Ἡ τρίτη καὶ ἡ τετάρτη τὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα διατηροῦν ἀκόμῃ συνάρεσιν μὲν τὴν γῆν. Αὐτὰ εἰναι τὰ χρυσὰ πνεύματα τὰ ὁποῖα δὲν ἐξενευσθίσαντες ἀκόμῃ διὰ τὴν διαδοχικὴν ἐναρκαλώσεσιν. Ἀπὸ τῆς πέμπτης σφαίρας καὶ πέραν τὰ πνεύματα δὲν ἐπικοινωνοῦν πλέον μὲν τὸν κόσμον τὸν ἰδικόν μας. Κατέχουν πλέον ἀνωτέρας ιδιότητας καὶ δὲν ἐπικοινωνοῦν ἄλλο τίποτε παρὰ πᾶς τὰ βυθισθὸν ἀκόμῃ περισσότερο εἰς τὴν πνευματικὴν ἰσορροσίαν. Τὰ πνεύματα τῆς ἑκτῆς σφαίρας δὲν ἐπικοινωνοῦν εἰς τὴν ἐπανεναρκαλώσιν, ἡ ὁποῖα εἰναι πλέον προαιρέσιμος. Κάνει πνεύμα ὅμως δὲν τὴν ἐπιθυμῇ, διότι αὐτὴ εἰναι εἰς δύο καθαρτικῆς ποιότης πρὸς ἐξενευσθῆν. Εἰς τὴν ἑβδόμην καὶ ὀγδοὴν σφαίρας ἀνήκουν τὰ ἀνωτέρα πνεύματα. Εἰς τὴν ἐνάτην καὶ δεκάτην τὰ φωτεινὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα εἰναι ὁ δόητος τῆς ἐξελέξεως. Δὲν ὑπάρχει οὐτε τύχῃ, οὐτε ἀπορροαιτικότης. Τὸ πάντοτε βυθίζεται εἰς τὰ φωτεινὰ αὐτὰ πνεύματα καὶ αὐτὰ ἀκόμῃ τὰ γεωλογικὰ φαινόμενα καὶ αἱ μεταμορφώσεσιν τῶν ζωϊκῶν δίδων.

Μία δυνάμεις το πλήθος των διαφόρων αυτών ανακινώσεων και των χωρίς σοβαρότητα φαινομένων, τα οποία ξεδιηγούνται εις τα διάφορα σημεία του πεπολιτισμένου κόσμου, όπου ο πνευματικός εις διαποθή καθήμενός απασχολείται και είχαν δημιουργηθεί έκτακτοι δέντμιοι, ελαφρώς χώρας απογραφικός δόδο και έχει και φαινόμενα τα οποία έδιναν κατάληξιν και εις τους πλέον άπαιστος. Μία θυροφός εις το Μιλάνο έγραφε ποιήματα εις την γαλλικήν γλώσσαν, την οποία ήγνων τελείως. Ή δού ένεμος δύο φύλλα χάστων με διάφορα σημεία, εις τα οποία ο καθηγητής Corredo, διάσημος άρχαιολόγος της εποχής εκείνης, άνακάλυψε με κατάληξιν

πλήρες το κείμενον μὲς ἀπὸ τῶν Σκανδιναβικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Μιλάνου, τὴν ὁποίαν δι-
είλες κατορθώσει να ἀνα-
γνώσῃ διὰ τὴ πλάκα τὴν
θρηνητικήν. Ἡ προ-
σοπίστις, ἡ ὁποία ἐξαπα-
λῶν διὰ τῆς θυροῦ τοῦ
αὐτοῦ, ἔλεγεν ὅτι ἡ τοῦ ἰδίου
Σκανδιναβοῦ ἀρχαῖος, περὶ
τοῦ ὁποίου ἐπρόκειτο εἰς
τὴν ἐπιγραφὴν, ἰσχυρίζετο
δὲ ὅτι ἐπὶ τοῦ να καμῇ
τὴν ἐμφάνισιν του, διὰ να
ἐξαπαλῇ τὴν ἐπιτροφη-
μίαν του, ἡ ὁποία ἐκφο-
ρεῖ να καμῇ καμῇ ἀπὸ τοῦ
θρηνηματῶνα τοῦ πλάκας.
Καὶ ἐπρόθυμοιότητὴν ἀπέ-
μει να ὁδοῦ πλεονα τὴν ἐπι-
γραφὴν τοῦ κείμενον εἰς
τὴν ἱταλικήν μετὰ τῶν
μάλιστα περιγραφῶν ἐπιτο-
μίας.

[illegible]

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΡΕΝΟΥΑΡ. — «Στὸ Θεωρεῖον»

οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς τὸ ἐκείνους ἀποκτείναντες.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΡΕΝΟΥΑΡ. — Ἡ οἰκογένεια Ἐνριό.

ΑΠΟ ΟΤΙ ΔΙΑΒΑΖΩ

ΜΙΣΘΟΠΙΣΤΗΜΗ - Για τον ακριβέστερο, λοιπόν, χαρακτηρισμό της θα παρουσιάσω τους δύο τρείς κυριότερους τύπους, που μάς χαρίζει η μισοεπιστήμη.

Αν και δεν είναι αδύνατο να συναντήσουμε τη Μισοεπιστήμη στις ιδέες και στις αντιλήψεις, που έχουν πέρασει και σε περιβάλλοντα επιστημονικά, μοιραία στις συνήθειες περιστάσεις αντίθετο με το μισομορφωμένο στον πεπαιδευμένο. Θεωρούμε, δηλαδή, τον μισομορφωμένο, σαν άνθρωπο μιάς μέτριας μαθήσεως, σαν έναν άρχαριο. Και λέγοντας άρχαριο, εννοούμε τ'έναν άνθρωπο, που έχει μια γενική μόρφωση, περιωρισμένη και γνώσεις επιστημονικές στοιχειώδεις.

Προσθέτουμε, όμως, άμεσως ότι στην Ελλάδα μπορεί να θεωρηθεί (και είναι) άρχαριος όχι μόνον ο απόφοιτος της Δημοτικής και της Μέσης Έκπαίδευσης, αλλά και του Πανεπιστημίου, γιατί πραγματικά η μόρφωση που λαβαίνουν πολύ απέχει από το ν' αναπτύξει όλα τ' αποτελέσματα μιάς καλής παιδείας. Για το αυτό δεν είναι τίποτα συνηθέστερο από το να συναντήσουμε έναν πενηντάχρονο μισομορφωμένο, έναν τύπο, δηλαδή, νέου αυθαδέστατα αποφθιγματοειδούς.

Γενικά ο άρχαριος είναι πρό πάντων ανυπόμονος, που δεν μπορεί ν' ανεχθεί καμιά επιφύλαξη και καμιά προσοχή, γιατί είναι βέβαιος, πως η ανθρώπινη σοφία συμπυκνώθηκε μέσα σε μερικά γενικά άρχαρια, που πρέπει να επαρκούν για όλα και να επιβάλλονται σε όλους. Και η φρασεολογία του προδίδει τη γοητεία που έλασκει σε όλο το είναι του ο λόγος. Νιώθει κανείς ακούοντας τον άρχαριο-δμηλητή, πως ο ίδιος, αυτός, πρώτος απ' όλους, θαμπώνεται από τους τεχνικούς, δρους, που τους αραδιάζει με μιάν έπιση ή πολλές φορές

διασκεδαστική. Η λέξη επιστήμη, έννοείται, πως επαναλαμβάνεται και αποτελεί τη βάση κάθε βεβαιώσεως (θα μπορούσε να πη κανείς κάθε όμιλο γίας της πίστεως του). Η επιστήμη μάς μαθαίνει, ότι... είναι επιστημονικά αποδεδειγμένο ότι...

Ενίοτε συγχέουν με τον άρχαριο έναν άλλον τύπο μισομορφωμένου, διανοητικότητας πού πολύ, πλοκής, τον Αυτοδίδαχτο. Μά νομίζω πως διαφέρουν σημαντικά. Γιατί ενώ ο πρώτος υπεραρχειται στη μάθηση που απόκτησε, ο δεύτερος έχει τη μαγία να μαθαίνει όλοένα περισσότερα, μη ακούγοντας ποτέ στα δσα ξέρει. Αν πρόκειται να μάθι, δε λογαριάζει μήτε κόπο, μήτε καιρό. Πελάτης ταχτικός των βιβλιοθηκών, άκροατής των διαλέξεων και των δημοσίων μαθημάτων, δεν τον τρομάζει κανένα σχήμα βιβλίου και δε σταματά μπροστά σε καμιά δυσκολία.

Ο αυτοδίδαχτος, είναι αλήθεια, όλιγώτερο μελετά και περισσότερο διαβάζει, συγκρατώντας τα διαβάζόμενα χάρις σε μια εξαιρετικά δυνατή μνήμη, μά φωτογραφική, που είναι ικανή ν' αποθησαυρίσει και τα τυπογραφικά σφάλματα.

Ο δεύτερος αυτός τύπος εύκολα διακρίνεται από τον τρίτο του ερασιτέχνη, που τονότι φαίνεται πως τον μοιάζει πολύ.

Ο ερασιτέχνης άρέσκειται στους πλατυσμούς και το χρωματισμένο ύψος του τροφοδοτείται κυρίως από τις άστοιχότητες πηγές του εκλαϊκευτικού βιβλίου. Κι' ενώ η μισοεπιστήμη του άρχαριου (του αλλού, η του αυτοδίδαχτου) μπορεί να χαρακτηριστεί ως άουμπληρωτη, περιωρισμένη, άελης, το έπιθετο επίπολεια ταριάζει στη μισομόρφωση του ερασιτέχνη. Μά προσθέτουμε, πως του ερασιτέχνη η μισοεπιστήμη ε'ι'αι πολύ πιο λεπτή από τις προηγούμενες. Έπίσης άπόλυτη κι' αποφθιγματοειδής, κα-

τορθώνει να έχη μιά μορφή λιγώτερο δυσάρεστη και να είναι πιο εύκολοπασιμική, γιατί η εκλαϊκευση επιλαμβάνεται όλων των θεμάτων, η καλύτερη δε σέβεται τίποτα.

Θα μπορούσε μάλιστα να πη κανείς, ότι οι άρχαριοι και οι αυτοδίδαχτοι συνήθως αποδέχονται μινάλα άνήσυχα κατ' έξοχην, μά και δυσάρεστημένα. Κι' ότι η στάσι τους προδίδει καθαρά —λίγο, ή πολύ—την έχτρα, που γεννιέται από την έντονη συναίσθηση της κοινωνικής άνισότητας, ή και τον ήθικό πόνο, που τον αισθάνεται η μεριά της, όταν κατοικεί σε φύσι άνυπότακτη, όρημη και ματαιόδοξη.

Απεναντίας ο ερασιτέχνης είναι σχεδόν πάντοτε κοσμικός άνθρωπος και α' πεποιθήσεις του—ως ελκρινείς—, που δε συνδέονται σχεδόν καθόλου με τις άνάγκες της ζωής και της πράξεως, τον κάνουν να άποκλίνει σ' έναν εύάριστο σκεπτισμό. Συνήθιστα ο ερασιτέχνης της μισοεπιστήμης είναι ταυτοχρόνα και μισολόγος και μισοκαλλιτέχνης. Και το πνεύμα του κοιτικό, που συγκρατείται από μία άποδοξήποτε εθιώτερη μόρφωση, τον προφυλάττει από το να έκτομήσει λόγια, τα όποια θ' άχοδσαν όσχημα στους γύρω του.

Έτσι ενώ ο άρχαριος και ο αυτοδίδαχτος δεν τρομάζουν να μιλήσουν για φυσική, στους φυσικούς και για γεωγραφία στους γεωγράφους, ο ερασιτέχνης κατ' άρχην προτιμά να μιλήση για γεωγραφία στους φυσικούς και για φυσική στους γεωγράφους. Η καλύτερα προτιμά να άπειθύνεται σε γυναίκες, ή σε κοινά που δεν άποτέλειται ούτε από φυσικούς, ούτε από γεωγράφους.

Καταφέρεται κι' α'ός καμιά φορά κατά των έπιστημών αντιπροσώπων της επιστήμης, γιατί α' μισομορφωμένος δεν μπορεί να ξεφυγή τη μαγία των παραδόξων άνιλήθι, που πάντοτε όταν άναε'ιζονται τη λαμπρότητα τους από τη μάδα. Μά οι διαθέσεις του είναι πάντοτε συμβιβαστικές και την πολεμική του την κάνει πάντοτε μ' έναν τρόπο ευγενικό.

Δεν είναι δύσκολο να βρούμε κι' άλλους τύπους μισομορφωμένων, μά τα τρία παραδείγματα των κυριότερων τύπων, που δώσαμε, άρχουν για να τεθεί το έρώτημα: Γιατί τους ανθρώπους αυτούς τους θεωρεί ο κόσμος μισομορφωμένους; Και από τί έπακριβώς συνίσταται η μισοεπιστήμη τους;

Αν κ' είναι αυτόνόντο, δεν είναι όμως περιτό να λεχθί, ότι ο κάθε άρχαριος κι' ο κάθε αυτοδίδαχτος άναγκάως δεν είναι και μισοεπιστήμνας. Είναι μόνο υποψήφιοι στη μισοεπιστήμη. Γιατί σεβαστότατα πνεύματα, πολύ μεγάλου επιστήμονες, υπήρξαν αυτοδίδαχτοι. Έξ' άλλου δεν μπορεί να άποστηριχθί, ότι η μισοεπιστήμη ήμ άναπτύχθηκε από τον ερασιτεχνισμό. Καθόσον η έρευνα για τις επιστημονικές μελέτες άποδείχνει πως άνοιχτο, προικισμένο με περιέργεια. Ο ερασιτέχνης καταντά ένας μισομορφωμένος, μόνον όταν άρχ'ει να νομίζει τον έαυτο του σπουδαίο, λογιωμόντας πως είναι ένας άπλος ερασιτέχνης.

Μά και κάτι άλλο πρέπει να καθορίσωμε. Το ότι η μισοεπιστήμη μπορεί να χυσιθί άπάνω σε μιά πρώτη μάθηση, που μπορεί να είναι αλή καθ' έννοιαν άνεπιλήπτη.

Ο άρχαριος, δηλαδή μισομορφωμένος, μπορεί ν' άποκαλυφθί πολλές φορές πως έχει μιά πρώτη μάθηση γενη και α'τια. Έπίσης μπορεί να βρεθούν αυτοδίδαχτοι και ερασιτέχνες, που νάρουν στηριζέται τη μισομόρφωσι τους άπάνω σ' έκλογη έργων, τα όποια είναι καθ' έαυτά άξιοσέστατα και διαλεχτά.

Όταν, έπομένως, η μισοεπιστήμη δεν περιέχεται στις πηγές που την τροφοδοτούν, ή στις άρχές από τις όποιες ξεκίνησε, ο υπεύθυνος δημιουργός της δεν μπορεί να είναι άλλος από τον ίδιο το μισομορφωμένο.

Όθεν η μισοεπιστήμη παίρνει το χαρακτηρισμό της, άφου δεν όφείλεται πάντως σε κάποιο χρησιμοθηθέντα υλικό, κυρίως από τον τρόπο με τον όποιον χρησιμοποιήθηκαν τα υλικά. Όποιος θέλει, δηλαδή, να ξεεάσθι το τι είναι μισοεπιστήμη, δεν πρέπει ν' άποβλέπει στο πως θα διακρίνει μιά κάποια μάθηση, ή όποια θεωρείται άντικειμενική σαν έλαττωματική και σφαλή, μά στο ν' άποκαλύψη μιά κατάχρηση, που γίνεται της μάθησεως. Η μιά καλύτερα στο ν' άποκαλύψη τη διάθεσι του πνεύματος, που τείνει να διαβή πιο πέρ' απ' τ' λογικά σύνορα της γνώσεως.

Το «πως» και το «γιατί» το μυαλό τείνει να διαβή τα λογικά σύνορα της γνώσεως, θα μπορούσε να μάς το δώση ή έξηγησι του πολιτικού μηχανισμού του, σαν προσπαθεί να μάθι, βασισμένο από την κλίσι του ανθρώπου να μάθι για να χρησιμοποιήση τη γνώσι άμέσως, είτε και για να ικανοποιήση την περιέργειά του.

(Ακολουθεί)
ΡΑΜΑ

ΥΠΟ
ΣΥΛΟΝ ΛΕΒ ΠΕΡΕΤΣ

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ

ΛΠΟΛΟΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΕΒΡΑΪΚΟΥ ΥΠΟ
ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ

...Τότες βρισκόμουν στους άγρούς, μακριά από την πατρίδα μου, τη Βαγδάτη, που με βίγλιζεν αντί περα, μέσ' το βαθύ σκοτάδι, με τ' άπειρα φώτα που τριμυλιάσαν, στην άροσην άτμόσφαιρα σά μυριάδες σπινές, λές και με οίκτιραν για την τύχη μου.

Ακόμα κι' ή σελήνη πάνωθι μου έίτανε θλιμμένη και κατασφρασμένη σαν να ποιοίς για μένα—για το γερό κι' άδύναμο παλληκάρι, που βρισκεται τριετίμο στους άγρούς, στη θάλασι των άγριων θερών. Μονάχα οι κατακλάρτοι ούρανοι μού γνέραν μ' ένα πληθος μάταια χλωσιλαστά. Ξάφανε βέβαια πως δεν είμωνα κανένας κουνσάμινος, πως δεν είχα άπομακρυνθί, πλανάσθι, μέσ' απ' την πόλη και το σπίτι του πατέρα μου, πως έγνώριζα καλά την πορεία μου, πως είχα άρεσά γρηά κόσια για να έκτελσω τη διαταγή της μοίρας μου, που μού είχαν άναθέσι στο βραδυνό μου όνειρο.

—Έπρεπε ν' άνέβω στην κορυφή του Πύργου που στέκοταν μπροστά μου, έπρεπε να γνωριστώ από σιμά με την Αλήθεια!...

Τι θύλο, Θεέ μου, και τί παραμύθια γύρω από τον τεράστιον ένεινο Πύργο!

Μερικοί λέγανε πως ύπoρχεi έκεί πέρα μιά πολιτεία όγνυομένη, μά έκονοστή πολιτεία, σαν τη Βαγδάτη, που τά κάστρα της σκοποπούσε τις φοβέρας και τον τρόμο σ' δάκρυα βασιλεία και ρηγάτα... Κι' ο Πύργος είτανε τό καταρτίσιο των φρονεόντων της τρητής Πολιτείας. Και μιά μέρα χύμψεν ο όχηρός στην πολιτεία, μά ο φύλακας του Πύργου κοιμώτανε και δεν είδωσ χυμψάρι, μηδ' αόλισε με τη τρομπά για να ξεσηκόσθι το λαό στο πόδι... Κά παραδόλκεν ή πολιτεία στη φωτιά και στο σπαθί. Τα κάστρα γκρομψήκανε συνθέματα και τα φουστά κατασπαστήκανε μεν' την άμμουδιά μονάχα για τιμωρία του φύλακα, έμεινεν όρθόσθιλος ο Πύργος. Και κατά τα μεσάνυχτα ο φύλακας άνεβαίνε στην κορυφή του Πύργου, στρογγυρίζει στην έπαλξη, τεντώνει τις παλάμες του προς το Βορριά (τι άπό κει δά χύμψε το κακό!) κι' απ' βίγλιζε δεξιά—ζεβά. Όταν ή τύχη τον έπιγέ στην νυχτή, πέφτει το σπαθί και το βυθαίει στο στήθος... Αυτό γήεται το κάθε μεσάνυχτι.

Άλλοι πάλι ισχυρίζονται και λένε πως ο Πύργος είτανε καταρτίσιο των μάγων και των άστρολόγων που διαβάζανε ξεκάθαρα στο βιβλίο των ουρανών και προέλεγε στους ανθρώπους τις μελλούμενες σφορές. Κάποτες έπροφυλάσσον ά λαός και γήτανε από το κακό, κάποτε κάποτε τώδινε της άστρατης κι' έπαφτε μέσ' τις παγίδες.

Μά μέρα στείλαν οι Μάγοι άγγ-λοφόρο να πη στο Χαλίφη πως Ξύγωσεν ή μέρα ν' άκολουθήσθι τη σπάτα των παιρεάδων του. Και τους έπιστεψεν ο Χαλίφης και ήστειρε τρεις μέρες και τρεις νύχτες για να ξελεωθί κι' έδωκε τις έντολές στούς ασπικόνες του και μοίρασε το ρηγάτο στα παιδιά του.

Είγαν έτοιμασέι για το μεγάλο ταξίδι, όταν διάταξε να περάσουν από το σπαθί έίλους τοδ άστρολόγους και τους μάγους, γιατί δεν ήθελεν ο Χαλίφης νάρθι στην Έδμη δίχως αυτούς που τον έληροφρο-ρούσανε για το κάθε μελλούμενο. Τον πεθαμένο Χαλίφη τον έράζαν οι άνθρωποι «Σοφό». Κι' από τότες ο Πύργος στέκει κατάμονος και ρημομένος. Μά και πάλι μερικοί δε συμφωνάνε και λένε πως σ' εκείνο δά τον Πύργο βρίσκεται θιμμένος ο τρανός της γής, ο άντρεμομένος Κυνηγός, ο Νεμρώδ, γνιός του Νεμρώδ του Κερατοφόρου, ο όποιος, πεθαίνοντας, σκεπάστηκε με την πέτρινη αυή περικεφαλαία για να ξαίρωνε ψηλά στα ουράνια πως ο Νεμρώδ, γνιός του Νεμρώδ του Κερατοφόρου, πέθανε και βρίσκεται κει πέρα το κηφόρι του. Μά ύπoρχεi κι' ένα τραγοδι που μιλεί, σχετικά με τον Πύργο, για μιά βασίλοπούλα μαυρομάτια και χρυσομαλλού που την έστειρε ψηλά στον Πύργο κάποιος μάγος: με μαγικά σκονιά και την έρωζε σε βαθύ λήθαργο. Η βασίλοπούλα θα κοιμάται έκεί όσπου να φτάσθι το γλυκόθωρο κι' άντρεμομένο βασίλοπουλο που θ' άνέβθι έκεί ψηλά στον Πύργο και θάν τη δει κοιτάμενη στο φιλιτισμένο της κινάρι, σκεπασμένη με τις χρυσές μπούκλες της. Όταν τη φιλήσθι... Κι' άμέσως τα μάγια θα λυθύνε, θα ξυπνήσθι ή βασίλοπούλα και θα γίνη ταιρι του παλληκαριού. Για προικιά θάν της δώση σαράντια βασιλεία και τρακόσια βιλαιτία.

Αλήθεια τάχα;... Ακατοίχητος, λέτε, γάνε ο Πύργος; Δεν ύπoρχεi άρά γε καμιά σταλοδία αλήθεια μέσα σ' όλους αυτούς τους θύλους;

Ο δόσκαλός μου ο Γιώση ο φιλόσοφος λέγει: Ματαιότης ματαιότητων, τα πάντα μεταίόγης! Ο φίλος μου ο Σιμαγιάνος ο έμώκορος κι' ο διαβαμένος λέγει: Τα παραμύθια είνε σαν τα όστράκια: μέσα τους κρύβεται πάντα κάποιο μυστικό... Κ' έγώ θέλω σώνει και καλά να μάθω την Αλήθεια!

Λέγωσιν προς την πόλη του Πύργου και την άνοιξιν.

Η καρδιά μου κινπά, τα πόδια μου τρέμουν, μά

έγώ θέλω ν' άνεβθω ψηλά στον Πύργο. Αυτός είνε για μένα ο καμμός της νυχτής μου, απ' τα μικράτα μου, αυτός είτανε το ιδανικό μου μέσ' το σκολείο, αυτός είτανε τώνείρδ μου την πάσα νύχτα... Αυτός με τραβά, αυτός με κράζει!

Ίδου, με τραβά, με κράζει κι' έγώ επιθυμώ, θέλω ν' άνέβω ψηλά στον Πύργο. Στην κάθε έκδήλωσι της Ζωής διακρίνεis διπλήν όψη, καθώς και τα μαγικά σκονιά που δένουνε τον Πύργο με την καρδιά μου διπλά είνε... Τώρα σκονιά είνε ή θέλησι του Πύργου και ή δικιά μου θέλησι...

Μά μπορεί νάρθι θέλησι ο Πύργος;... Μά κι' έγώ... μπορεί νάρθι θέλησι; Άλλά γιατί να τρωμάσω;

Να το πρώτο πάτωμα! Πελώριο δομάτιο, μά έντε-λώς άδαιο και τρισκότεινο. Ένα μονάχα παραθύρι είν' άνοιγμένο στον τυγχο... Μά μονάχα μιά μικρή άχιτιούλα απ' έξω γήνοσθι, μά πολύ μικρή άχιτιούλα, λές για να με φώτισθι ν' άνέβθω τα σκαλοπάτια—ν' άνέβω! Μάλιστα έντελώς άδαιο έννε το δομάτιο. Πηγαίνω δώδε κιδς δίχως κανένα προσκοιμα έκτός από τους τοίχους. Μά κι' αυτοί είνε κρύοι, νοι-ομένοι και με σχιμαδές. Ζυγώνω προς το παράθυρο είν' άψηλό και πλατύ. Βίγλιζω έξω και βλέπω γήλια δυό πραγματάκια. Μακριά μου άπλώνεται ή άγρός με τα στήνα που βρισκόμουν άνάμωσό τους πριν λίγα λεπτά. Τα στήνα κουνούνε το κεφάλι... σαν κάτι να μού γνέσκουν. Θέλετε να μού μιλήστε; Θέλετε να μού πητε τίποτε; Όχι! Ο σγαλινός μπάτης διαβήκε μπροστά σας και κουνόσαστε; Μήπως και σ' έμένα δεν έφώτισεν ο υπάτης λέγοντας μου ν' άνέβθω ψηλά στον Πύργο και τώρα, ιδού, άνεβαίνω! Έσείς δε γνωρίζετε ατύδια τον άνεμο που άπλοφροσά, όπως κι' έγώ δε γνωρίζω τον άνεμο που μού ψυθυρίζει ν' άνέβω στον Πύργο... Μά και τί άνάγκη είναι να γνωρίσωμε τους άνέμους;...

Τα στήνα δε μ' άκούνε, μονάχα κουνούνε καμα-ρωτά το κεφάλι. Μπάς και τους κακοφάινεται πού έγώ άνεβαίνω τον Πύργο; Μήπως κι' αυτά άκόμα με οίκτιρουνε; Καλά, άς είναι!... Τι πώτερο να πώ; Κει πέρα άπλώνεται ή Πολιτεία, ή πολιτεία μου...

ή μεγάλη και έκονοστή Βαγδάτη, τυλιγμένη μέσ' το βραδυνό σκοτάδι... Άναμεισε σε άλλα σπία... νά, και το σπίτι του κήρη μου... Φανιάζομαι πως θάγγ συμμάζευνε πιά ο πατέρας για το βραδυνό δειπνο. Η μάγγ μου κάθεται στο πλάι του... Η μικρούλα μου άδερφή, που είνε τόσο χαριτωμένη όταν περπατεί με τα τέσσερα, θέλει να σκαρφαλώσθι στα γόνατα του πατέρα, γιατό στρέφει το βλέμμα της προς έμένα. Μά πόσο θα έκπληγθί όταν δε θα με ίδθι στο πλάι της!...

Ο μαμπάς άφου βάλρ κάτι στο στόμα του άσωτά για μένα και για την ύνεία μου, άσωτά τη μαυνούλα μου που το πρόσωπό της λάμπει από γαρά—είναι βέβαιη πως ατή την ώρα θα βρισκομαι στη Μπεί—Άμυράς (Σχολείο) και θα σποιδάζω μέσ' τα βιβλία μου, μαζί με το Σιμαγιάνος το διαβαμένο, υπό την έπίβλεψι του Γιώση του φιλοσόφου... Ω, νάξαις ή μητερούλα μου που βρισκομαι τώρα! Μά για ποιά λόγον ή ψυχή μου είναι λυπημένη—άλλά στη στιγμή άπάνω άκούω μιά φωνή από το ταβάνι που μου κράζει: Άνέβα!

...Εβ' ή ίδια φωνή που μού μιλούς σ'όνείρδ μου... Πόσο είναι γήνκειά, μά και πόσο προστακτική!... Κι' έγώ άνεβαίνω!

Στο δεύτερο πάτωμα ο θάλαμος είναι πιο μικρός και στενώκορος απ' τον πρώτο καθώς και το παράθυρο μικρότερο. Ακόμα και δώ μιά πολύ θαμπή άχιτιούλα γήνοσάει απ' έξω και φωτίζει τα σκαλοπάτια. Μέσ' το δομάτιο—πληρό σκοτάδι. Οι τοίχοι νοτισμένοι, κρύοι και με σχιμαδές!... (Ακολουθεί)

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΡΕΝΟΥΑΡ.—«Μετά το λουτρόν»

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΡΕΝΟΥΑΡ.—«Στο δωρεϊόν»

Ο ΕΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΤΗΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΡΕΝΟΥΑΡ

Ἡ ζωγραφικὴ τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἡ τέχνη τῆς ἀναζητήσεως καὶ τῆς ἀνησυχίας. Πράγματι μία μεταβολὴ ἐγένετο εἰς πᾶν ὅ,τι ἦτο γνωστὸν καὶ οἱ καλλιτέχναι ἐστράφησαν πρὸς τὴν ἀναζητήσιν τοῦ νέου. Εἶναι τοῦτο, ἄλλως τε, μία ἀπὸ τὰς πλέον δημιουργικὰς συναισθήσεις τοῦ ἀνθρώπου, νὰ μὴ εὐχαριστῆται εἰς ὅ,τι μέχρι σήμερον ἐκυρίαρχησε καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν ἀκμὴν. Πάντοτε ἐμπρός! αὐτὸ εἶναι τὸ σύνθημα τῆς τέχνης. Μετὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς τέχνης, ἀπὸ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, μία ἀναζητήσις ἀνοίξε τόσους δρόμους καὶ ἔσπειρε μὲ ἀριστουργήματα τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον. Οἱ νεώτεροι σεβόμενοι πάντοτε τοὺς παλαιότερους, ἀλλὰ πάντοτε ἀνοίγοντες νέους δρόμους, ἐφθασαν εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Μανέ, διὰ νὰ μὴ σταματήσουν καὶ ἐκεῖ ἀλλὰ διὰ νὰ χωρήσουν πάλιν ἐμπρός.

Κατὰ τὸ 1871 ὅτε ὁ Μανέ ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐναντίον τῆς νεοκλασσικῆς τέχνης, ἐκήρυξε τὰ νέα δόγματα. Δὲν ὑπάρχει θέμα διὰ τὸν καλλιτέχνην. Μόνον ἡ ἀπόδοσις τῆς συγκινήσεως ἀπέναντι τῆς φύσεως ὑπάρχει. Ὁ ζωγράφος πρέπει νὰ εἶναι ζωγράφος. Οὐτε ἱστορικὸς εἶναι, οὔτε λυρικὸς ἢ τραγικὸς ποιητὴς καὶ πολὺ ὀλιγώτερον φιλόσοφος. Ἀπλοῦστα εἶναι ἕνας παρατηρητὴς καὶ ἕνας ἐξωτερικευτὴς τῶν αἰσθημάτων τὰ ὁποῖα γεννᾷ ἡ φύσις εἰς τὸν θεατὴν.

—Λοιπὸν, εἰσθε οἱ ἄνθρωποι τῶν ἐντυπώσεων. Εἰσθε Ἐμπρεσιονισταί, εἶπον οἱ ἐχθροὶ τῆς νέας κατευθύνσεως τῆς τέχνης.

Καὶ οἱ νέοι καλλιτέχναι, ὁ Μονέ, ὁ Πιζάρρο, ὁ Σιζλαί, ὁ Ρενουάρ, ὁ Ντεγκά, ἐδέχθησαν τὴν κατηγορίαν ὡς σύμβολον καὶ ὠνόμασαν τὴν σχολὴν τὸν μὲ ὅ,τι ἐνόμιζον καταδικῆν οἱ πολέμοι τῶν.

Ἡ νέα σχολὴ δὲν εὗρεν εὐκόλον τὴν νίκην. Ἡ κριτικὴ ἡ ἐπίσημος τοῖς ἐπολέμησε γερά. Τὰ ἐπίσημα Σαλόν, αἱ ἐκθέσεις δὲν ἐδέχοντο τὰ ἔργα τῶν καὶ ὅταν ἀνοίξε μὴ ἰδιωτικὴ ἐκθεσις κατὰ τὸ 1877, ἕνα πλῆθος κόσμου τὴν ἐπεσκέφθη διὰ νὰ εὐθυμῇ καὶ νὰ διασκεδάσῃ μὲ τοὺς ἀστεῖους αὐτοὺς ἐπαναστάτας.

Καὶ ὅμως ἡ ἐπανάστασις εἰσεχώρει εἰς τὴν τέχνην. Παντοῦ εἰς ὅλα τὰ ἐργαστήρια οἱ νέοι ζωγράφοι, γοητευμένοι ἀπὸ τὴν λάμψιν τῆς κυριαρχίας τῆς χρωματικῆς ἁρμονίας τῶν Ἐμπρεσιονιστῶν, θαρραλέοι εἰσέρχοντο εἰς τὸν νέον δρόμον. Ὁ πόλεμος ὅμως τῆς κοιτικῆς ἐξακολουθεῖ, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον θὰ ἀτονίσῃ διότι νικᾷ ἡ εὐκρίνεια τῶν Ἐμπρεσιονιστῶν. Ὁ Ντεγκά εἶπε ἐκεῖνο τὸ ἀμίμητον: «Μᾶς τυφεκίζουν, ἀλλὰ συγχρόνως μᾶς ψάχνουν τῆς τσέπης καὶ μᾶς κλέβουν».

Ἡ ἐπικράτησις ὅμως εἶναι δύσκολος. Ἐχρειάσθη νὰ παρέλθῃ ὀλόκληρος εἰκοσιπενταετία διὰ νὰ ἀνοίξουν τὰ μάτια τοὺς καὶ νὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι ἡ νέα σχολὴ δὲν ἡμπόδισε τοὺς μεγάλους καλλιτέχνας τῆς νὰ κληροδοτήσουν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἀριστουργήματα. Ἐχρειάσθη πολλὲς καιρὸς διὰ νὰ πεισθῇ ἡ ἀπεξηραμένη κριτικὴ ὅτι ἡ σχολὴ δὲν προσθέτει τίποτε εἰς τὸν καλλιτέχνην, ὅταν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ πνέει τὸ δημιουργικὸν πνεῦμα, καὶ ὅτι ἕνα ἔργον τῆς κλασσικῆς τέχνης

Στὴν ταρατσα

ὅταν δὲν εἶναι ἔργον τῆς μᾶς καὶ μόνης τέχνης, τῆς ἀληθείας, δὲν σώζεται ἀπὸ τὴν κλασσικὴν σχολὴν καὶ τὴν ἀκαδημίαν τῆς, ὅπως ἕνα ἄλλο ἔργον τῆς Ἐμπρεσιονιστικῆς σχολῆς, ὅπως καὶ πάσης ἄλλης σχολῆς, περιφρονουμένης ἢ θαυμαζομένης, θὰ μείνῃ αἰώνιον ἂν εἶναι ἀπότοκον μᾶς ψυχῆς δημιουργικῆς.

Βεβαίως ὁ Ἐμπρεσιονισμὸς ἐγέννησε πολλὰ θνησιγενῆ ἔργα. Οἱ μιμηταί, οἱ ἄνευ ψυχῆς, συνσωρεύθησαν καὶ συνεσπειρώθησαν περὶ τὴν σημαίαν τοῦ Μανέ, ὅπως συμβαίνει εἰς ὅ,τι νέον παρουσιάζεται εἰς τὸν κόσμον. Ἀλλὰ αὐτὸ τί ἐνδιαφέρει τοὺς μεγάλους μύστας τοῦ Ἐμπρεσιονισμοῦ. Μήπως ἡ κλασσικὴ τέχνη δὲν παρήγαγε σωρεῖαν ἔργων τὰ ὁποῖα δὲν ζοῦν σήμερον, καὶ ἂν ζοῦν μένουν λησμονημένα εἰς κάποιαν γωνίαν συλλογῆς νεοπλούτου συλλέκτου, ἢ περιμένουν

Προσωπογραφία τοῦ κ. «Σοκέ».

τὴν ἀμάυρωσιν καὶ τὴν σκωρίαν τοῦ χρόνου διὰ νὰ παρουσιασθοῦν;

Οἱ Ἐμπρεσιονισταί ἔμειναν ἀδιάφοροι εἰς ὅλας τὰς βάσεις τῶν διὰφόρων σχολῶν καὶ ἐστήριξαν τὸ οἰκοδόμημά τῶν εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ φωτός. Μία ἀνάλυσις τοῦ φωτιστικοῦ φάσματος καὶ μία προσπάθεια νὰ ἀποδοθῇ ἡ σύγχρονος ἀλληλεπίδρασις τῶν χρωμάτων, δὲν ἔπαινε ἄνευ ἀποτελέσματος. Σκιὰ δι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει παρὰ μία μεταμόρφωσις τοῦ φωτός. Ἀπλοποιήσαν τὰ χρώματα τῆς παλέτας τῶν, ἀπέλειψαν ὅλα τὰ γεῶδη χρώματα, δὲν διέτηρησαν εἰμὴ ὀλίγα χρώματα φωτεινὰ καὶ ἡ ἀλληλοδιάδοχος ἐπίθεσις τῶν φωτεινῶν τόνων τοῦ κυτρίνου, τοῦ λάκας, τοῦ ἐρυθροῦ, τοῦ κίτρου καὶ τοῦ πρασίνου, τοὺς ἔδωκεν ὅλους τοὺς τόνους τῆς χρωματικῆς κλίμακος.

Χρῶμα δι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ μόνον ἕνα ὀπτικὸν μίγμα χρωμάτων. Ἡ ἀρχὴ αὕτη τοὺς ὥθησεν ἀκόμη μακρότερα. Ἐφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἀρνηθοῦν ὅτι ἡ φύσις εἶναι ἕν ἄνθρω-

σμα γραμμῶν, ἐπιπέδων καὶ τόνων. Ἐβλεπον μόνον ἕνα ἄθροισμα χρωμάτων ἢ μᾶλλον τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φωτός ἐπάνω εἰς τὰ χρώματα.

Τὰ δόγματα αὐτὰ ἐνεκολλώθη ὁ Αὐγουστος Ρενουάρ, ἕνας ἐκ τῶν μεγαλυτέρων Ἐμπρεσιονιστῶν καὶ τῶν ζωγράφων γενικῶς. Πρὸ τῶν ἔργων τοῦ σταματᾷ κάθε συζητήσις περὶ σχολῆς. Ὅ,τι παρουσιάζει εἶναι ἀνώτερον σχολῆς καὶ χρόνου.

Ἐγεννήθη τὸ 1841 καὶ ἀπέθανε περὶ τὸ 1920, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀναγνωρισθῇ ἀκόμη. Ἡ μάχη ἢ ὁποῖα ἐδίδοτο τριγύρω τοῦ ἀπὸ τοὺς κριτικούς, τοὺς ὑπερμάχους τῆς Ἀκαδημαϊκῆς τέχνης, καὶ τοὺς ἀπολογητὰς τοῦ Ἐμπρεσιονισμοῦ ἐσκοτίσε τὴν τριγύρω του ἀτμοσφαῖραν πρὸς στιγμὴν.

Σήμερον ὅμως ἡ Γαλλικὴ τέχνη ὑπερφανεῖται διότι ἐγέννησεν ἕνα Ρενουάρ καὶ θέτει τὰ ἔργα του ἰσότιμα πρὸς τὰ ἔργα τῶν μεγάλων ζωγράφων εἰς τὸ Πάνθεον τοῦ Λούβρου.

Ἀβρὸς ἐκτελεστῆς, ἔγραψεν ὑπέροχα ποιήματα εἰς τὸν θεῖον πηλὸν τῆς γυναικείας σαρκὸς καὶ τὴν τρυφερότητα τοῦ παιδιοῦ τὸν ἐσταμάτησαν ὅλα τὰ ὠραῖα χρωματικὰ ὁράματα τῆς φύσεως. Τὰ πάντα εἶναι φῶς διὰ τὸν καλλιτέχνην. Ἐμαθε νὰ ζωγραφίξῃ πρόσωπα καὶ γυμνὰ σώματα, ζωγραφίζων ἀνθρ, καρπὸς καὶ τοπία. Εἰς ὅλα αὐτὰ εἰσέρχεται μία γοργὴ ματιὰ, δὲν σταματᾷ εἰς καμμίαν λεπτομέρειαν, ὅπως περνοῦν γρήγορα ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινον μάτι, φλογισμένα ἀπὸ τὸ φῶς, ἀπὸ τὴν ἀνταύγειαν τῆς στιγμῆς. Εἶναι ἕνα ἀντιφέγγισμα στιγμιαῖον μᾶς φλογός, ἀπὸ δένδρα βλέπει ὅ,τι τὸ μάτι τοῦ ὁδοιπόρου τοῦ χαμένου μέσα εἰς τὴν φύσιν τὴν δροσερὰν καὶ πρασίνην. Φαίνονται τὰ ἔργα του κατὰ τὸ στιγμιαῖον, κατὰ τὸ φευγαλέον.

Καὶ ὅμως εἰς τὸ μάτι τοῦ ἐξησκημένου θεατοῦ τί θησαυροὶ παρατηρήσεως μέσα εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φαίνεται χωρὶς μελέτην. Μέσα εἰς ἐκεῖνην τὴν φλογισμένην ἀτμοσφαῖραν βλέπετε τὴν μελέτην τοῦ διὰ τὸ σχῆμα, τὴν δύναμιν τῆς συνθέσεως, τὴν ἀποτύπωσιν τῆς ἐκφράσεως εἰς τὰς προσωπογραφίας του καὶ ἰδίως μίαν αἰχμαλωσίαν τῆς φευγαλέας σκέψεως.

Τὰ ὠραῖα σκηνογραφήματα τῆς φύσεως, τὰ τρεχάμενα ρυάκια, ἡ φεγγοβολία τῶν ἐκπληκτικῶν ὠκεανῶν, ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν βράχων, τὰ κύματα τῶν πρασίνων φυλλωμάτων, εἶναι τόσοι μαγικοὶ κήποι ὅπου κινοῦνται τὰ νεαρὰ σώματα τῶν λονομένων γυναικῶν του. Ἡ γυναῖκα τὴν ὁποῖαν ζωγραφίζει ὁ Ρενουάρ εἶναι σχεδὸν παιδική. Αἰσθαντικὴ ἄνευ φιληδονίας, χωρὶς συνείδησιν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς σκληρότητα, ἀκατάλογιστος, ἀλλὰ καὶ ξυπνημένη εἰς τὴν ζωὴν. Εἶναι ὅπως τὰ ἄνθρ, ὁρᾷ τὸν ἀέρα καὶ τὴν δρόσον.

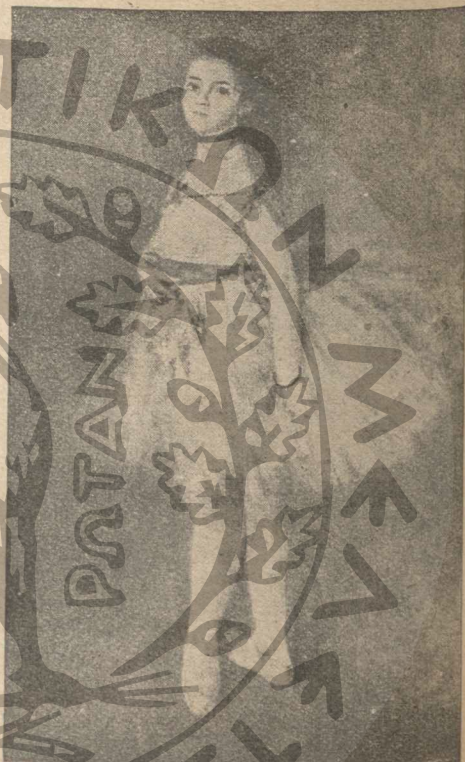
Τὸ ἔργον τοῦ Ρενουάρ δεικνύει ἀκόμη μίαν φορὰν ὅτι ἡ σχολὴ δὲν κάμνει τὸ ἔργον, ὅπως τὸ ἐνδύμα τὸν καλόγηρον. Οἱ προνομιούχοι εἶναι πάντοτε ἀνώτεροι σχολῆς καὶ χρόνου.

Τὰ ἔργα τοῦ Ρενουάρ θὰ μένουν εἰς τὸν θαυμασμόν τῆς ἀνθρωπότητος ὡς ἐν δειγματοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ «πηγὴ»

Ἡ «μπαλλερίνα»